

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winsttoegmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redaktie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

BEDENKINGEN OVER DE BESTRIJDING VAN DE ZWARE MISDADIGHEID

Rede uitgesproken door de heer Victor VAN HONSTE, advocaat-generaal,
op de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Brussel, op 1 september 1972.

In een lezing gehouden enkele jaren geleden voor de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, gaf Prof. Mr. Chr. J. Enschedé uiting aan de mening dat er in Nederland een toestand van latente justitiële crisis bestond ; hij bedoelde hiermede een toestand waarin er kans bestaat op een aantasting van het vertrouwen van de volksgemeenschap in haar rechtspleging.

Erop wijzende dat er meer kritiek is dan vroeger op de magistratuur en haar beleid, noemde hij als mogelijke oorzaak het feit dat de openbare opinie thans voorgelicht en gevormd wordt onder invloed van een publiciteit voor welke de rechtspleging een maatschappelijk verschijnsel als elk ander is ⁽¹⁾.

Ook al vindt die publiciteit soms plaats met een gebrek aan zorgvuldigheid die door haar emotionele geladenheid het publiek aanspreekt, staat het vast dat wij sinds enkele jaren een soortgelijke crisis in ons land doormaken.

Op schier elk terrein doen zich min of meer ernstige spanningen voor die even zovele begeleidingsverschijnselen zijn van diepgaande sociale veranderingen ; morele normen die in het strafrecht worden gehanteerd zijn in beweging gekomen ; verschuivingen treden op in het oordeel over de strafwaardigheid van bepaalde gedragingen of alleszins over de mate van strafwaardigheid. Aldus ontstaan kritieke gebieden in de strafrechtsbedeling, zowel met betrekking tot het vervolgingsbeleid van het openbaar ministerie als wat betreft het geven van vorm en inhoud, door de rechter, aan de relatie wet-rechtspraak ⁽²⁾.

Een verantwoorde peiling van de gemeenschappelijke rechtsovertuiging en een aanpassing van de strafwetten aan de aanvaarde normenverschuivingen zullen die kiese vraagstukken moeten oplossen ; zoals Prof. J.M. van Bemmelen het immers schreef, is voor het tot stand komen en voor de werking van de wet steeds noodzakelijk dat zij gedragen wordt door de medewerking en de overtuiging van een belangrijke meerderheid ⁽³⁾.

Ik zou echter de aandacht willen oproepen voor een ander aspect van de justitiële crisis, te weten de groeiende

twijfel aan de doelmatigheid van het gerechtelijk apparaat ten aanzien van een steeds toenemende misdadigheid, voornamelijk wanneer het gaat om handelingen die de openbare veiligheid en de rechtsorde, op ernstige en vaak spectaculaire wijze aantasten.

De aangroei van de criminaliteit die op wereldschaal wordt vastgesteld, is vooral tekenend voor de landen met een hoog ontwikkelingspeil ; in tegenstelling met hetgeen criminologen verwachtten, stelt de economische ontwikkeling immers evenveel problemen als zij er oplost ⁽⁴⁾.

De ongekende mutatie, die ons tijdperk kenmerkt ten gevolge van de bliksemsnelle vooruitgang van de wetenschap en van de techniek, wordt weerspiegeld in de eigentijdse misdadigheid ⁽⁵⁾.

Ofschoon geweld wellicht de oudste gezelschap van de mens is en al aanzien sommige sociologen het als een normaal maatschappelijk component, is de toestand van structureel geweld, die de moderne maatschappij beleeft, grotendeels het gevolg van de sociale ontwrichting en van de individuele onaangepastheid, die uit de technische en wetenschappelijke ontwikkeling zijn voortgevloeid ⁽⁶⁾.

Op het gebied van de criminaliteit, komt dit verschijnsel namelijk tot uiting in de bereidheid tot geweldpleging tegen personen, die in toenemende mate de voorbereiding en het bedrijven van aanslagen tegen eigendommen tekent.

Organisatie, taakverdeling en specialisatie die de hedendaagse maatschappij kenschetsen en de toepassing van nieuwe technieken vergezellen, liggen eveneens ten grondslag aan de moderne vormen van misdadigheid.

Daarvan getuigen niet alleen de voor het plegen van sommige misdrijven aangewende methodes, maar tevens de oprichting van werkelijke structuren door groepen die zich het organiseren van de misdaad tot doel stellen en waarvan de toenemende bedrijvigheid in West-Europa opmerkelijk is ⁽⁷⁾.

Dit verschijnsel werd nog onderstreept ter gelegenheid van het derde symposium voor vergelijkende criminologie

dat in april 1971 te Versailles werd gehouden (8).

Door de combinatie van de gewelddadige en intellectuele vormen van de criminaliteit werd de straffeloosheid op een gevaarlijk peil gebracht.

Het stemt immers tot ernstig nadenken dat slechts in 41 t.h. van de gevallen van hold-up die in het Rijk werden gepleegd tussen 1960 en 1966, tot de identificatie van de daders kon worden overgegaan⁽⁹⁾; voor de jaren 1969 tot en met 1971, bedroeg dat percentage 48 t.h. en op 1 juni 1972 waren amper 16,60 t.h. van de hold-up opgehelderd die bedreven werden tijdens de eerste vijf maanden van dit jaar.

Het aantal hold-up kende de laatste jaren trouwens een merklijke opleving: tegenover een totaal van 16 in het jaar 1966, werden er respectievelijk 22, 58 en 43 in het Rijk gepleegd tijdens de jaren 1969, 1970 en 1971; alleen tijdens de eerste vijf maanden van 1972 werden er reeds 18 geteld.

Ook het aantal brandkastdiefstallen, die niet zelden gewapenderhand worden bedreven, vermeerde in aanzienlijke mate; in 1965 werden er in het Rijk 82 gepleegd; hun aantal steeg in de jaren 1969 tot 1971 respectievelijk tot 242, 183 en 196, waarvan er slechts 27,80 t.h. werden opgehelderd.

Biezonder leerzaam zijn de statistische gegevens met betrekking tot het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Terwijl het bevolkingscijfer in dit arrondissement van 1957 tot 1971 slechts met 12 t.h. toenam, vermeerde tijdens dezelfde periode het aantal zaken die jaarlijks worden geboekt op het parket van de procureur des Konings met 49 t.h. en de werkelijke criminaliteit (d.z. de zaken waarin een misdrijf bewezen was) steeg met 79 t.h.

Doch het aantal zaken waarin de dader onbekend bleef, groeide met 199 t.h. en meer dan de helft van die globale verhoging kwam tot stand vanaf 1967.

Wanneer enkel de vermogensmisdrijven worden in acht genomen, stelt men vast dat het aantal niet-geïdentificeerde daders in deze sector nog aanzienlijker toenam, vermits het met 238 t.h. steeg; het vertegenwoordigt trouwens 85 t.h. van het totaal der onbekend gebleven daders⁽¹⁰⁾.

De gevolgen van de schrille wanverhouding tussen de sterk oploeiende criminaliteit en het behaalde opsporingsresultaat werden op treffende wijze verwoord door de heer Procureur-generaal Matthijs toen hij in 1969 schreef:

«Wanneer de wet een straf eist, betekent straffeloosheid, zelfs gedeeltelijk of in alleenstaande gevallen, een aftakeling van het sociaal bouwwerk; straffeloosheid is niet alleen een aanwijzing van verzwakking der instellingen: zij is een verschijnsel dat dubbel verontrustend is voor de veiligheid van allen, daar in die straffeloosheid de bedreiging schuilt van hervalling en van uitbreiding, want al wat strekt tot verzwakking der verdedigingsmiddelen van de gemeenschap tegen de feiten die zij strafbaar stelt, vermeerdert de verleiding van de herhaling door de delinquent zelf en van de nabootsing door anderen»⁽¹¹⁾.

Nadat de betrokken rechterlijke overheden desaan gaande hun bezorgdheid hadden uitgedrukt, werden in 1965 op verzoek van de Minister van Justitie, twee werkgroepen opgericht, samengesteld de éne uit magistraten van het openbaar ministerie, de andere uit magistraten van het openbaar ministerie en hoge ambtenaren van de Ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken; in de verslagen die zij in februari en mei 1966 neerlegden, stelden die werkgroepen bepaalde maatregelen voor die zij noodzakelijk achtten voor een doelmatige bestrijding van de misdadigheid en die hoofdzakelijk ressorteerden onder de bevoegdheid van een of meer ministeriële departementen, o.m. Justitie, Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken.

De Minister van Justitie had anderzijds, in oktober 1965, het Nationaal Centrum voor Criminologie belast met een studie van de hold-up; het verslag betreffende deze en-

quête, dat slechts in 1970 werd bekendgemaakt⁽¹²⁾, bevat omstandige criminologische gegevens getrokken uit een zestigtal strafdossiers met betrekking tot hold-up gepleegd in België in de loop van de jaren 1960 tot 1965; het bevat eveneens bepaalde preventieve en repressieve maatregelen aan, waarvan er trouwens reeds werden geformuleerd in de verslagen van voormelde werkgroepen.

Ik neem mij voor met deze verslagen als uitgangspunten enkele aspecten van de strijd tegen de zware criminaliteit onder ogen te nemen, en onder meer na te gaan wat in dit opzicht reeds werd gerealiseerd en wat nog zou moeten of kunnen worden gedaan, opdat de gerechtelijke en politieke actie efficiënter zou zijn⁽¹³⁾.

Vijf punten schijnen mij in dat opzicht vooral de aandacht te moeten wekken:

1. De maatregelen die het voorkomen van de zware misdadigheid beogen;
2. De op het gebied van de politie beschikbare middelen.
3. De internationale samenwerking tussen de Staten.
4. De wijzigingen en aanvullingen van de strafwetten.
5. Het gerecht van wijzen inzake de zware misdadigheid.

1. De maatregelen tot het voorkomen van de zware misdadigheid.

De moderne criminele politiek legt terecht de klemtoon op de preventie.

Enkele aspecten van dit veelomvattend onderwerp komen verder terloops ter sprake, o.m. in verband met de opdracht van de politie, de internationale samenwerking en de algemene preventieve uitwerking van de strafwetten.

Bepaaldelijk meen ik hier te moeten wijzen, enerzijds op twee aspecten van de sociale preventie in verband met het aandeel van de vreemdelingen in de zware misdadigheid en met de invloed van de massa-media op haar ontwikkeling, en anderzijds op een vorm van onrechtstreekse preventie die de victimologie betreft.

Professor Christian Debuyst merkte onlangs op dat het een stereotype is aan vreemdelingen een hoger niveau van wetsovertredingen toe te schrijven, vooral wanneer het om gewelddadige misdrijven gaat; tevens wees hij er op dat het relaas van dergelijke feiten in de dagbladen die tendens versterkt, doch dat de statistieken welke in België voorhanden zijn geen vergelijking toelaten tussen de autochtonen en de vreemdelingen, zodat men zich voor verkeerde voorstellingen moet hoeden⁽¹⁴⁾.

Misschien is het interessant aan te stippen dat er 59 vreemdelingen waren onder de 149 individuen die werden geïdentificeerd als daders of mededaders van de hold-up die in het Rijk werden gepleegd tijdens de jaren 1969 tot en met 1971, wat 39,50 t.h. vertegenwoordigt; in het rechtsgebied van het hof van beroep te Brussel stijgt dit percentage tot 48,51 t.h.⁽¹⁵⁾.

Wanneer men weet dat slechts 6 t.h. van de Belgische bevolking uit vreemdelingen bestaat⁽¹⁶⁾, stemmen die cijfers tot nadenken.

Eensdeels, voor zover het gaat om vreemdelingen die als gastarbeiders of anderszins in ons land gevestigd zijn, wijzen deze procentuele verhoudingen op de noodzakelijkheid van algemene preventieve maatregelen, ten einde de misdadigheid te ondervangen die voortspruit uit de economische en culturele onaangepastheid van deze personen.

Anderdeels, voor zover het individuen betreft die gebruik maken van het gemak waarmee thans grenzen kunnen worden overschreden, om hun criminele bedrijvigheid op een internationale schaal uit te breiden, schijnen de aangegeven cijfers nuttige beoordelingselementen uit te maken zowel in het raam van het beleid inzake vreemdelingen als met betrekking tot de werkelijke duur van de straffenuitvoerlegging die zulke individuen zouden moe-

ten ondergaan, wanneer zij ten onzent kunnen worden gevat en veroordeeld ^(16bis).

Al is het wellicht ook een stereotype, toch kan men de rol en de invloed van de pers, de film, de radio en de televisie niet onbesproken laten, in verband met hetgeen de Franse criminoloog Jean Pinatel heeft genoemd: « het verspreiden en het verspreiden van de criminele ideologie » ⁽¹⁷⁾.

De problemen die worden gesteld door de aan criminele handelingen en strafprocedures gegeven publiciteit, werden in 1964 reeds onderzocht en besproken door de magistraten, geneesheren, sociologen, hoge ambtenaren en leden van de pers die deelnamen aan het Congres van de Internationale Vereniging voor Strafrecht te Lissabon ⁽¹⁸⁾: te dezer gelegenheid wezen psychiaters, waaronder onze landgenoot Dr. Volcher, op de rechtstreekse en onrechtstreekse criminogene uitwerking van die publiciteit.

Het betreft een biezonder kies vraagstuk, omdat de vereisten van de bescherming der maatschappij tegen die schadelijke gevolgen moeten verzoend worden met de noodzakelijke vrijwaring van de vrije informatie van het publiek.

De heer Raadsheer Screvens, die toen nog het standpunt van het parket vertolkte, meende dat de oplossing voornamelijk diende te worden gezocht in de ontwikkeling en de aanpassing van de beroepsregels der leden van de pers.

Er moet kennelijk nog verder in die richting worden geijverd; het Nationaal Centrum voor Criminologie heeft immers bevonden dat de publiciteit die de pers heeft gegeven aan de hold-up, in bepaalde gevallen een ongewenste ruchtbaarheid heeft gegeven aan nieuwe technieken en dat zij soms uittliep op een inmenging in de werking van het gerechtsapparaat ⁽¹⁹⁾.

Overigens kan bezwaarlijk worden betwist dat het ver-tonen, op film en televisie, van strafbare feiten of van gewelddadige handelingen vaak tot nabootsing aanzet, en alleszins de structuratie van criminele persoonlijkheden bevordert ⁽²⁰⁾.

De slotaanbevelingen van het colloquium over de rechten van de mens en de audio-visuele communicatiemiddelen ingericht door de Raad van Europa in 1968, heeft op die gevaren gewezen, inzonderheid ten aanzien van de jeugd ⁽²¹⁾.

* * *

Wanneer men de preventie ziet vanuit het te beschermen object of vanuit de slachtoffers, moet men vaststellen dat de benadeelden zelf al te vaak het bedrijven van criminele ondernemingen en de straffeloosheid van de daders bevorderen, door de nalatigheid waarvan zij getuigen bij het inrichten van hun eigen bescherming ⁽²²⁾, ook al behoren zij tot de voor dergelijke feiten uitverkoren slachtoffers ⁽²³⁾.

In vele ondernemingen wordt in dat opzicht gehandeld zoals in grootwarenhuizen, waar gewone diefstallen als een normaal exploitatierisico worden beschouwd en dien-volgens in de budgettaire vooruitzichten van de firma worden opgenomen.

In spijt van een reeds lange reeks gewapende overvallen, worden de geldtransporten nog vaak gekenmerkt door de regelmaat en de routine waarmee zij plaats vinden ^(23bis).

Het groot aantal hold-up gepleegd in bankinstellingen en grootwarenhuizen van het supermarkt-type is evenmin verwonderlijk.

Het net van agentschappen dat door de banken werd opgericht bestond op het einde van 1970 uit 3.073 contactpunten, tegenover 2.150 einde 1964, hetzij een vermeerdering van circa 44 t.h. ⁽²⁴⁾ en een gelijkaardige evolutie heeft zich voorgedaan in de ontwikkeling van de verkoops- en dienstverleningspunten in andere sectoren.

De onmogelijkheid om een bestendige politiebewaking in te richten zou de betrokken handelszaken ertoe moeten

aanzetten zelf passende veiligheidsmaatregelen te treffen, zowel met betrekking tot de schikking van hun commerciële gebouwen en de werkmethode van hun personeel, als door het plaatsen van technische beveiligingsapparaturen, zoals hoge en kogelvrije glaswanden om het personeel van het publiek af te scheiden, gesloten automatische filmcircuits, bedrijfstelevisie, stilalarmsystemen aangesloten op een politielearmpaneel, enz.

De ervaring opgedaan door de Belgische en buitenlandse politiediensten heeft de doeltreffendheid van die maatregelen bewezen hetzij voor de bescherming van personen en eigendommen hetzij voor het bevorderen van een snel politieel optreden of van de identificatie van de daders ⁽²⁵⁾.

Nochtans achten vele banken de kostprijs van de meest efficiënte veiligheidsvoorzieningen te hoog, in verhouding tot de schade die zij in voorkomend geval zouden lijden en die ten andere toch door een verzekeringsovereenkomst gedekt is.

Daarenboven huldigen de meeste bankmaatschappijen nog steeds de mening, in het raam van hun onderlinge concurrentiestrijd, dat een moderne bankfiliaal een open balie moet hebben om haar openheid te bewijzen en de drempelvrees van het cliënteel weg te nemen.

Zodoende zijn vele bankangentschappen in wezen nog steeds een ware invitatie voor gewapende roofovervallen, doordat hun materiële inrichting en hun inwendige schikking de overvalstechniek eenvoudig en overzichtelijk maken.

Niet zelden worden ook brandkastdiefstallen vergemakkelijkt, zo niet uitgelokt, door de zorgeloosheid van de benadeelden zelf die alle beschermingsmaatregelen hebben verzuimd; het is bovendien algemeen bekend dat zowel de bouw van sommige autovoertuigen ⁽²⁶⁾ als de nalatigheid van hun eigenaars, diefstallen bevorderen die vaak het uitgangspunt zijn van andere misdrijven en die o.m. een onmisbaar bestanddeel uitmaken van de meeste hold-up.

Om die toestand te verhelpen, dringt het zich in de eerste plaats op de voorlichting van het publiek in te richten, opdat het zijn medewerking zou verlenen aan een doelgerichte preventieve actie.

Daartoe werden in andere landen bureaus voor criminele voorlichting opgericht in de schoot van de politie; de ervaring die in dat opzicht werd opgedaan o.m. in Nederland, Duitsland, Groot-Brittannië, Italië en Zweden, kan in ons land beslist dienstig zijn ⁽²⁷⁾.

Wat betreft de geldtransporten, moet vooral gestreefd worden naar de beperking of de geleidelijke afschaffing van het vervoer en het in voorraad hebben van aanzienlijke bedragen chartaal geld en naar de omschakeling op giraal geldverkeer, zoals verrichtingen op rekening, betaling door cheque, automatische transfers, enz.

Onomkeerbare veranderingen zijn reeds ingetreden in de betalingsgewoonten en in de modaliteiten van thesaurie-beheer, zowel voor particulieren als voor ondernemingen ⁽²⁸⁾.

De wetgever heeft die veranderingen ten andere reeds bevorderd en, om begrijpelijke redenen, hebben de banken daarvoor eveneens geijverd, namelijk door aan te sporen tot de betaling van wedden en bezoldigingen door bemiddeling van bankinstellingen en door chequeverkeer bij handelaars ingang te doen vinden ⁽²⁹⁾.

Kontakten tussen al de betrokken sectoren (syndicaten, werkgeversorganisaties, publieke en private financiële instellingen) zouden kunnen bijdragen tot de oplossing van de problemen die nog verbonden zijn aan het kontant betalen en het vervoer van aanzienlijke geldbedragen ⁽³⁰⁾.

Wat de hold-up in bankkantoren aangaat, moet vooral worden onderstreept dat de onbestaande of onvolkomen beveiliging bij weerslag de ganse gemeenschap ernstig schaadt, omdat zij toestanden schept en bestendigt die niet enkel uiteraard criminogeen zijn, maar die tevens de persoonlijke veiligheid van de burgers in het gedrang bren-

gen en de politiemachten voor steeds zwaardere opdrachten stellen.

Grondige besprekingen tussen de terzake bevoegde administratieve overheden en de Belgische Vereniging der Banken zouden, zonder verder uitstel, moeten leiden tot een kentering in de houding die de meest bankmaatschappijen nog steeds aannemen tegenover deze criminele ondermijnen⁽³¹⁾.

Zo niet, zouden, naar sommige buitenlandse voorbeelden, maatregelen moeten overwogen worden die, langs wettelijke of reglementaire weg, een aantal beveiligingsnormen opleggen⁽³²⁾.

Daar het bovendien vaststaat dat de tekortkomingen op het gebied van de materiële en technische preventie in feite worden aangemoedigd doordat de verzekeringsmaatschappijen de besproken risico's dekken, zonder te eisen dat de verzekerden op afdoende wijze hun eigen bescherming tegen bankroof inrichten, heeft men zich terecht afgevraagd of het sluiten van die verzekeringsovereenkomsten niet door dwingende bepalingen zou moeten afhankelijk gesteld worden van de voorafgaande naleving van verplichte veiligheidsnormen⁽³³⁾.

* * *

II. De op het gebied van de politie beschikbare middelen.

Bij een overzicht van de middelen waarover de rechterlijke overheden beschikken ter bestrijding van de zware misdadigheid, moet vanzelfsprekend allereerst de aandacht gaan naar de inrichting en de werking van de rijkswacht, de gemeentepolitie en de gerechtelijke politie bij de parketten die, met hun respectieve opdrachten, in hoofdorde voor de uitoefening van de administratieve en gerechtelijke politie instaan.

Dank zij een doelgericht beleid, heeft de rijkswacht op haar wettelijke afhankelijkheid van drie ministers, een relatieve feitelijke autonomie opgebouwd die in de loop van de tien laatste jaren heeft geleid tot een opmerkelijke ontwikkeling.

Wegens de veelzijdigheid van de opdracht van dit korps, en niet het minst om reden van zijn volstrekte onmisbaarheid voor het handhaven van de openbare orde, vonden zijn verzoeken om verhoogde financiële inspanningen een welwillend gehoor bij de regering⁽³⁴⁾.

Het aanschaffen van moderne, materiële en technische uitrustingen, onder meer op het gebied van het transmissiemateriaal, en een verhoging van haar getalsterkte met 2.500 manschappen op een tijdspanne van vijf jaar, hebben het de rijkswacht mogelijk gemaakt zich aan te passen aan de noden van het ogenblik en aldus een vooraanstaande preventieve en repressieve rol te vervullen.

Haar efficiëntie wordt bovendien uiteraard bevorderd door de aanwerving van jonge lieden na een verantwoorde selectie⁽³⁵⁾, door de eenvormige en grondige vorming en de bijscholing welke aan haar personeel worden verstrekt in de Koninklijke Rijkswachtschool, alsook door de verzorgde beroepsopleiding van haar officieren.

In de loop van de laatste jaren werden door de staf van de rijkswacht hervormingen ingevoerd die een meer rationele werking van het korps beoogden, doch die tevens zijn algemene inrichting raakten en bijgevolg een weerslag hadden op de uitvoering van de taken van gerechtelijke politie, zowel door de rijkswacht zelf als door andere politiediensten.

Het moet evident zijn dat de bevoegde rechterlijke overheden voorafgaandelijk over dergelijke aangelegenheden moeten worden geraadpleegd; het past immers eraan te herinneren dat, voor al wat de gerechtelijke politie betreft, de rijkswacht onder het gezag van de minister van Justitie staat door tussenkomst van de procureurs-generaal

bij de Hoven van beroep en de auditeur-generaal bij het Militaire gerechtshof⁽³⁶⁾.

* * *

Al vertoont het in hoofdorde een bestuurlijk karakter, kan niet worden voorbijgegaan aan hetgeen bij de *gemeentepolitie* schort, omdat het tevens de vervulling van de taken van gerechtelijke politie raakt⁽³⁷⁾.

Administratieve structuren die door de sociale en economische evolutie van de maatschappij zijn voorbijgestreefd, brengen een versnippering van de globaal beschikbare middelen en een krachtverspilling teweeg die, onder meer op het gebied van de politie, ernstig de belangen van de gemeenschap schaden⁽³⁸⁾.

Zij staan immers een eenvormige organisatie in de weg en bemoeilijken een rationeel overleg, die beide wezenlijke vereisten zijn voor de operationele doelmatigheid van de politie.

Structuurhervormingen kunnen deze toestand weliswaar grotendeels verhelpen.

Zo biedt de wet van 23 juli 1971 betreffende de samenvoeging van de gemeenten, de mogelijkheid om de inspanningen voor te zetten die sedert tien jaar werden gedaan om kleine gemeenten om te vormen tot een geheel dat administratief, financieel en sociaal-economisch leefbaar is.

Ook de toepassing van de wet van 26 juli 1971 kan tot een kentering bijdragen, vermits de agglomeraties en federaties van gemeenten die zij inricht o.m. tot taak hebben de coördinatie van de gemeentelijke activiteiten aan te moedigen, met name de technische coördinatie van de gemeentelijke politiediensten⁽³⁹⁾; die wet behelst nochtans geen overdracht van de beslissingsbevoegdheid op het gebied van de politie.

De politieproblematiek is ten andere niet enkel gebonden aan administratieve structuren, maar ook voornamelijk aan geestesgesteldheden.

Het doet geen afbreuk aan een voor onze roemrijke gemeentelijke vrijheden passende bewondering, wanneer wordt aangestipt dat de gemeentelijke autonomie nog te vaak wordt toegepast, zo niet verbaal dan toch metterdaad, als een soevereiniteitsbeginsel dat een gevaarlijk anakronisme uitmaakt wanneer het gaat om de bestrijding van misdadigers die zich zelfs niet aan landgrenzen storen.

De werking en de doeltreffendheid van de gemeentepolitie is en blijft vooralsnog uiteraard afhankelijk, enerzijds van het gemeentelijk beleid, anderzijds van het ministerie van Binnenlandse Zaken, waaronder de algemene rijkspolitie ressorteert.

De vraagstukken die in dat verband voornamelijk de aandacht wekken, zijn eensdeels de getalsterkte en de beroepsopleiding van de politie en anderdeels de onderlinge samenwerking van de onderscheiden gemeentelijke politiekorpsen en hun materiële en technische uitrusting.

* * *

Het effectief van de politie laat in vele gemeenten, vooral in grootstedelijke politiekorpsen, te wensen over, hetzij wegens de ontoereikendheid van haar organieke getalsterkte, hetzij ten gevolge van onderbezetting.

De preventie, die een wezenlijk deel is van de opdracht van de politie, komt in het gedrang doordat het zwaartepunt van haar aandacht op straat steeds meer op het verkeer komt te liggen.

Er moet worden getracht daarin meer evenwicht te brengen door de vereenvoudiging en de rationalisatie van haar werkwijze; in die zin werden reeds wettelijke en pragmatische maatregelen getroffen⁽⁴⁰⁾, doch er zouden op dit terrein, vooral in sommige grote agglomeraties, ongetwijfeld meer positieve resultaten kunnen worden bereikt, indien de betrokken gemeenten gebruik maakten van de

bestaande wettelijke middelen tot onderlinge samenwerking⁽⁴¹⁾.

Een meer intensieve en zichtbare tegenwoordigheid van politiepersoneel op de openbare weg, gepaard gaande met bescheiden bewakingen, zou niet enkel een sterker veiligheidsgevoel geven aan de bevolking maar tevens een remmende uitwerking hebben op een aantal delinkwenten en, in voorkomend geval, een versnelling van het politieel optreden op gerechtelijk vlak bevorderen.

Indien alle gemeenten niet bereid zijn om de daartoe vereiste financiële inspanningen te doen, valt het ook voor dat gemeentebesturen, die gegronde voorstellen indienen tot uitbreiding van hun politieffectief, wegens budgettaire overwegingen op een weigering van de hogere administratieve overheid stuiten.

De werkgroep die in 1966 de politieproblemen onderzocht achtte het wenselijk dat het advies van de procureur-generaal zou worden ingewonnen voor de vaststelling van de organieke getalsterkte van de gemeentelijke politiekorpsen; naast de bestuurlijke en budgettaire normen, die terzake vanzelfsprekend in aanmerking komen, mag immers de steeds grotere wanverhouding tussen de aangroei van de criminaliteit en de beschikbare middelen om ze tegen te gaan niet veronachtzaamd worden⁽⁴²⁾.

Op dit voorstel, dat nachts aanstuurde op meer overleg tussen alle ter zake bevoegde en betrokken instanties, werd echter niet ingegaan.

Als is het een feit dat het tekort aan beschikbaar personeel ook soms te wijten is aan het afwenden van politieambtenaren van hun politieke functies voor het vervullen van taken die daaraan vreemd zijn⁽⁴³⁾, is de onderbezetting voortvloeiende uit recruteringsmoeilijkheden een chronisch verschijnsel, voornamelijk in gemeenten van de Brusselse agglomeratie⁽⁴⁴⁾.

Indien de stagnatie van de belangstelling voor de politiefuncties uit te leggen is door de bijzondere werkvoorwaarden en de daaraan verbonden bezoldigingsvraagstukken, moet zij ook toegeschreven worden aan een gewijzigde instelling van de openbare opinie tegenover het gezag en aan het gevoel van onderwaardering van die functies dat eruit voortspruit.

Dit verschijnsel is weliswaar ook in het buitenland te bespeuren⁽⁴⁵⁾, doch het ligt voor de hand dat de politiefuncties in België meer in aanzien zouden zijn en dienvolgens ook aan aantrekkelijkheid zouden winnen, indien een statuut van het ambt zou bestaan en indien de bevoegde overheden meer aandacht zouden besteden aan de recrutering en de vakbekwaamheid van het gemeentelijk politiepersoneel.

Het staat immers vast dat het gemis van eenheid in de aanwervingsvoorwaarden over heel het land, het gehalte van dat personeel beslist niet ten goede komt.

Daarenboven is het evident dat, wegens de maatschappelijke facetten van zijn functie, er meer dan ooit belang moet worden gehecht aan de persoonlijkheidsvorming van de politiemann en dat de veelzijdigheid van zijn taakvervulling een beroepsopleiding vergt die rekening houdt met de actuele eisen.

Zowel de opsporing van algemene en specifieke criminogene factoren waarop de preventieve actie van een moderne politie moet gericht zijn⁽⁴⁶⁾, als het verrichten van haar repressieve taken tegenover de eigentijdse vormen van de criminaliteit, onderstellen een grondige en eenvormige opleiding van de kandidaat-politieagent alsmede een praktische en theoretische bijscholing van de politieofficieren.

Hoe verdienstelijk zij zich ook maken, de bestaande provinciale politieescholen en gemeentelijke opleidingscentra zijn daarvoor niet ingericht; zij worden niet alle door de Staat gesubsidieerd en het hangt af van de gemeentelijke overheden of het politiepersoneel al dan niet tot het volgen van die leergangen wordt verplicht⁽⁴⁷⁾.

In 1953 schreef wijlen senator Van Hemelrijck als ver-

slaggever van de Commissie voor de Justitie: « dat er geen politieeschool is die een opleiding geeft aan de politieambtenaren is zeker een leemte welke ten spoedigste moet worden aangevuld; bestond zulke school dan zouden bij de aanwerving en bevordering veel hogere eisen kunnen gesteld worden in functie van de taak waartoe een moderne politie is geroepen »⁽⁴⁸⁾.

In mei 1966 werd de oprichting van een nationale politieeschool eveneens aanbevolen door de werkgroep die adviseerde over de maatregelen die noodzakelijk leken, op het gebied van de politie, ter bestrijding van de aangroeiende misdadigheid⁽⁴⁹⁾.

Op 19 april 1972 verklaarde de minister van Binnenlandse Zaken bij de bespreking van de begroting van zijn departement: « Wij moeten inderdaad komen tot de oprichting van een nationale politieeschool en al degenen die tot de gemeentelijke politie willen toetreden moeten een degelijke opleiding krijgen die een waarborg zou zijn voor het behoorlijk uitoefenen van hun ambt... Wij zijn nu nog maar aan het begin van een studie die in de loop van dit jaar moet leiden tot een concrete formulering »⁽⁵⁰⁾.

De beroepsopleiding en de bijscholing van politieambtenaren is een probleem dat in het buitenland sedert geruime tijd werd aangepakt en aldaar heeft geleid tot concrete verwezenlijkingen, o.m. in Nederland, Frankrijk, Duitsland, en Groot-Brittannië⁽⁵¹⁾.

De vergelijking valt voor ons land beslist niet vleiend uit.

De taaië hoop, dat de bepaald onontbeerlijk geworden beschikkingen ook uiteindelijk ten onzen zullen getroffen worden, moet het winnen van een verklaarbaar scepticisme.

Ten aanzien van een criminaliteit die geen immobilisme kent, zal de werking van de gemeentepolitie echter middelerwijl verder de gevolgen ondergaan van onvolkomenheden die de goede wil, het plichtbesef en de moed, waarvan de meeste leden van de politie blijk geven, niet kunnen goedmaken.

De onderlinge samenwerking van de gemeentelijke politiekorpsen is een tweede aspect van de politieproblemen.

De nadelen van de in principe tot het grondgebied van de eigen gemeente beperkte bevoegdheid van de politieofficieren en agenten zijn voldoende gekend; zij werden voorheen slechts gedeeltelijk verholpen door het artikel 127bis van de gemeentewet, luidens welk de commissarissen en agenten der gemeentepolitie, op voordracht van de betrokken gemeenteraden, door de gouverneur van de provincie konden worden gemachtigd hun ambt uit te oefenen in de aangrenzende gemeenten als hulpdiensten⁽⁵²⁾.

Ingevolge voorstellen gedaan in 1966 door de werkgroepen, heeft een wet van 25 juni 1969 de mogelijkheden inzake het optreden van het politiepersoneel op het grondgebied van andere gemeenten verruimd door de invoering in de gemeentewet van een nieuw artikel 128⁽⁵³⁾.

Het bepaalt uitdrukkelijk dat, onder de aangegeven voorwaarden, zowel de opdrachten van administratieve politie als de gerechtelijke functies, in andere gemeenten kunnen utigeoefend worden, al zijn die gemeenten niet aangrenzend en al behoren zij tot verschillende provincies⁽⁵⁴⁾.

Op het bestuurlijke vlak kunnen nu de burgemeesters en, in overleg met hen, de politiecommissarissen, door passende afspraken en akkoorden, een rationele aanwending en een efficiënte inzet van manschappen en materieel inrichten; meteen wordt de coördinatie van de politieke taakvervulling ook op gerechtelijk gebied bevorderd.

De vraag is echter welke gestalte de gemeenten hebben gegeven aan die nieuwe mogelijkheden tot samenwerking en over welke materiële en technische middelen zij beschikken om een snel en gecoördineerd optreden van hun respectief politiepersoneel te verzekeren.

Wat betreft het rechtsgebied van het Hof van beroep te Brussel, is een overzicht van de toestand, per provincie, vrij leerrijk.

In de provincie Antwerpen, waar ook vroeger in ruime mate toepassing was gemaakt van het oud artikel 127 bis van de gemeentewet, kwam ook nu dezelfde constructieve geestesgesteldheid tot uiting.

Onder de stimulerende actie van de gouverneur der provincie, beslisten meer dan 140 gemeenteraden de nieuwe wetgeving toe te passen, zodat een besluit van 1 oktober 1971 de wettelijke basis kon leggen voor een ruim opgevatte en vruchtbare samenwerking; zij zal nog verder moeten uitgebouwd worden, doch het verleden staat hier wellicht borg voor de toekomst.

De Antwerpse politie beschikt inderdaad sinds 1950 over een radiotelefonisch net dat thans zes kanalen in duplex telt; dertien politiekorpsen van omliggende gemeenten en de gerechtelijke politie zijn aangesloten op dit net ⁽⁵⁵⁾.

Ingevolge de integratie van hun transmissiemiddelen die reeds in 1959 werd aangevangen, kunnen al deze politiediensten dezelfde golflengte gebruiken voor de onderlinge verbindingen van hun basisstations, hun vaste hulpstations en hun mobiele en draagbare posten; rechtstreekse telefoonlijnen, o.m. met het commando van de rijkswacht te Antwerpen, zijn bovendien aangesloten op het radiopaneel van het basisstation der Antwerpse politie.

Dank zij dit uitgebreid radionet, dat de snelle verspreiding van berichten en seiningen door middel van gelijktijdige of selectieve oproepen mogelijk maakt, wordt het treffen van coördinatiemaatregelen uiteraard bevorderd; met het telexnet waarover de Antwerpse politie sedert 1965 beschikt en dat eerlang zal worden ingeschakeld op het nationaal openbaar telexnet, staan inmiddels ook andere politiediensten van het arrondissement in verbinding.

In het radiobasisstation te Antwerpen bevindt zich tenslotte een bankalarmpaneel waarop reeds een 70 tal instellingen aangesloten zijn, terwijl 50 aanvragen tot aansluiting nog in behandeling zijn.

Samen met deze realisaties, waarvan de betekenis voor een operationele samenwerking van al de betrokken politiediensten geen betoog vergt, zal de uitvoering van drie projecten de efficiëntie van de gerechtelijke en politieke strijd tegen de misdadigheid in de provincie Antwerpen nog verhogen.

Het betreft de oprichting van een provinciaal radionet met een te Antwerpen gevestigde centrale post, de rechtstreekse verbinding van het basisstation van de Antwerpse politie met het computersysteem van de Dienst van het Wegverkeer te Brussel door middel van een beeldbuisterminal en tenslotte de in februari 1972 door het College van Burgemeester en Schepenen der Stad Antwerpen goedgekeurde invoering van een «inbraakalarmstelsel», waardoor geluidloze alarmseinen automatisch naar het politieradiostation worden overgebracht van uit gebouwen die dartoe voorzien zijn van onzichtbare aansluitingen.

In de provincie Brabant werd, onder de gelding van het oud artikel 127bis van de gemeentewet, slechts zelden gebruik gemaakt van de mogelijkheden die het bood.

Op enkele andere gevallen na, werden overeenkomsten op grond van het artikel 128 enkel gesloten door de negentien gemeenteraden van de Brusselse agglomeratie; zij werden goedgekeurd door een besluit van de gouverneur der provincie op 16 april 1971.

Deze over het algemeen negatieve houding op het gebied van de politieke coöperatie is toe te schrijven hetzij aan taalproblemen, hetzij aan het gebrek aan evenwicht van de middelen, in manschappen en materieel, waarover de onderscheiden politiekorpsen beschikken.

Een enge opvatting van de gemeentelijke autonomie is in vele gevallen ook niet vreemd aan deze situatie.

Zo is het opmerkenswaard dat de besprekingen die in de loop van de laatste twintig jaar, werden gevoerd met het oog op de integratie en het coördineren van de radioverbindingen tussen de negentien polities van de Brusselse agglomeratie, steeds vruchteloos bleven, ondanks het her-

haald aandringen van de betrokken rechterlijke overheden opdat een einde zou komen aan die betreurenswaardige toestand.

Een bankalarmpaneel is onbestaande; alleen in de gemeenten Bosvoorde, Halle en Vilvoorde zijn enkele bankkantoren rechtstreeks en automatisch aangesloten op de plaatselijke politiediensten.

Het was slechts na jarenlange inspanningen dat in februari 1971 een telexnet in gebruik kon worden gesteld tussen die negentien politiekorpsen, de gerechtelijke politie, de rijkswacht en de politie te Hal en te Vilvoorde.

Hiermede is hopelijk de weg ingeslagen naar een rationalisatie en een daadwerkelijke collaboratie, die in het verleden vaak tot verbale wilsuitingen beperkt bleven; recente initiatieven die werden genomen door sommige gemeenten van de Brusselse agglomeratie versterken die hoop ⁽⁵⁶⁾.

Wat nu tenslotte Henegouwen betreft, is het tekenend dat in deze provincie in het verleden nooit toepassing werd gemaakt van het oud artikel 127 bis der gemeentewet.

Die onverschilligheid tegenover de samenwerking op politieel vlak wordt bevestigd door het feit dat tot heden nog geen enkele gemeenteraadsbeslissing op grond van het nieuw artikel 128 ter goedkeuring aan de gouverneur der provincie werd voorgelegd.

De materiële en technische uitrusting van de gemeentelijke politiekorpsen in de gerechtelijke arrondissementen Bergen en Doornik heeft trouwens jarenlang veel te wensen overgelaten; er zijn nu nog in deze arrondissementen vele gemeenten, die noch over een autovoertuig noch over radioverbindingen beschikken, wat eventuele coördinatiemaatregelen vanzelfsprekend bemoeilijkt of zelfs uitsluit.

In het gerechtelijk arrondissement Charleroi, waar de toestand in dat opzicht nochtans meer bevredigend is, kon echter evenmin als in het arrondissement Brussel, een integratie van het politieel radiotelefonisch net tot stand gebracht worden. Sinds 1971 worden nochtans besprekingen gevoerd die, vermoedelijk in 1973, zullen leiden tot de oprichting van een radiotelexnet tussen de gerechtelijke politie, de rijkswacht en negenentwintig politiekorpsen van het arrondissement.

* * *

Wanneer de gerechtelijke politie bij de parketten in 1969 haar vijftigjarig bestaan vierde, werd haar een passende en verdiende hulde gebracht voor de voortreffelijke diensten die zij het gerecht sedert haar oprichting had bewezen, doch biezonder gezaghebbende stemmen gaven toen uiting aan hun grote bezorgdheid voor haar toekomst, indien de functionele voorwaarden die haar doeltreffende werking moeten verzekeren niet spoedig zouden worden vervuld ⁽⁵⁷⁾.

In zijn openingsrede van 1 september 1969 beklemdoende de heer Procureur-generaal de le Court dat de gerechtelijke politie de criminele politie bij uitstek is, zodat in een tijd waar de zware misdadigheid verontrustende afmetingen aanneemt, de problemen van de gerechtelijke politie, als instelling, zich in ruime mate identificeren met de problemen van de strijd tegen de criminaliteit ⁽⁵⁸⁾.

Twee vraagstukken die nog actueel zijn, werden toen zeer duidelijk gesteld: de veroudering van de gerechtelijke politie en haar onvoldoende getalsterkte ⁽⁵⁹⁾.

Sedert jaren is het duidelijk dat, bij de vaststelling van de pensioenleeftijd van de leden der gerechtelijke politie op 65 jaar, geen voldoende rekening werd gehouden met de biezondere aard van hun dienstprestaties. Alhoewel de vergelijking met buitenlandse politiediensten en met andere Belgische politiekorpsen aantoonde dat de verlaging van die leeftijdsgrens ten volle zou verantwoord zijn, bleven zowel de herhaalde voorstellen van de bevoegde rechterlijke overheden als meerdere parlementaire initiatieven steeds vruchteloos.

Voor een efficiënte inzet van de gerechtelijke politie tegen de zware misdadigheid, blijft haar verjonging nochtans een dwingende noodzaak.

Wat haar ontoereikende getalsterkte betreft, hadden de reeds vermelde werkgroepen in 1966 een kaderverhoging met 33 t.h. wenselijk geacht; een spoedige kaderuitbreiding van 23 t.h. maakte, naar hun oordeel alleszins een volstrekt minimum uit.

De in dat opzicht gedane beloften werden onder de vorige legislatuur ingelost; het organiek kader van de gerechtelijke politie werd inderdaad bij Koninklijk besluit van 31 augustus 1970⁽⁶⁰⁾ met 23 t.h. verhoogd.

Nu moet worden aangestipt dat de berekening van die verhoging in 1966 werd gedaan op grond van de toen beschikbare gegevens m.b.t. de jaren 1963 tot en met 1965.

Men weet echter dat de evolutie van de criminaliteit sedertdien geen pauze heeft gekend; bepaaldelijk in het gerechtelijk arrondissement Brussel vermeerderde het aantal nieuw geboekte zaken van 1965 tot 1971 met 29 t.h., de werkelijke criminaliteit met 57 t.h. en het aantal aanslagen tegen eigendommen met 34 t.h.

De gegevens welke in dat verband de in 1966 voorgestelde minimum-kaderverhoging staafden, waren derhalve reeds achtergehaald wanneer zij meer dan vier jaar later werd gerealiseerd, althans door reglementaire beschikkingen.

Zij was echter niet meteen concreet verwezenlijkt; het was inderdaad maar een jaar later, dat de gerechtelijke agenten, die in het uitgeschreven examen waren geslaagd, in dienst traden.

Daar hun aantal evenwel onvoldoende was, moest een nieuw examen worden uitgeschreven; in juni 1972 waren alle proeven m.b.t. dat examen echter nog niet voltrokken.

Intussentijd heeft de reële verhoging van het gerechtelijk personeel voor het gehele Rijk slechts gemiddeld 9,96 t.h. bereikt en het personeel van de laboratoria voor wetenschappelijke politie telt zelfs twee eenheden minder dan voorzien was in het effectief dat vóór de laatste kaderuitbreiding was vastgesteld.

Thans is er nog een totaal tekort van 87 gerechtelijke agenten en 12 operators; het is vooral gevoelig in het rechtsgebied van het hof van beroep te Brussel, waar 69 gerechtelijke agenten en 6 operators ontbreken.

In de gerechtelijke brigade te Brussel, waar enerzijds 16 nieuwe agenten werden benoemd, maar waar anderzijds 8 personeelsleden deze dienst verlieten ingevolge hun benoeming in het nieuw ongerichte Bestuur van de Criminele Informatie, waren op 1 juni 1972 nog 39 plaatsen van gerechtelijk agent en 3 plaatsen van operator vacant; op die datum lag de reële getalsterkte van die brigade met 15 eenheden beneden het peil van het theoretische effectief dat vóór de kaderverhoging van 30 augustus 1970 was vastgesteld.

Naar men hoopt, zullen benoemingen in de eerstkomende maanden in deze vacante plaatsen voorzien, doch gedurende al die jaren heeft de gerechtelijke politie slechts beperkte en onvoldoende krachten kunnen inzetten.

Dat zij haar opdracht in die benarde omstandigheden niettemin met taaie volharding en succesvol heeft volbracht, getuigt van haar groot plichtbesef en verdient een hoge waardering; dat zij de gemeenschap niet heeft kunnen dienen zoals zij dat zou hebben gedaan, indien zij daartoe bij machte was geweest, moet echter des te meer worden betreurd.

Men mag zich afvragen of het niet mogelijk zou zijn, dank zij een beter inzicht in de werkelijke behoeften van de gerechtelijke politie bij de parketten, een aanwervingspolitiek van nieuw personeel op lange termijn te voeren, zodat de getalsterkte oordeelkundig en tijdig aan de dienstvereisten zou kunnen aangepast worden.

De openbare machten hebben trouwens deze planning toegepast, toen zij in 1969, ingaande op de voorstellen van

het commando van de rijkswacht, hebben ingestemd met een op vijf jaar verspreide verhoging van het effectief van dat korps met 2.500 manschappen.

* * *

Dit overzicht van de middelen die, op het gebied van de politie, in het ressort van het hof van beroep te Brussel voorhanden zijn, lijkt mij tenslotte in verband te moeten worden gebracht met enkele concrete aspecten van de zware criminaliteit in dat rechtsgebied.

Op de 22 hold-up die in 1969 in het Rijk werden gepleegd, deden er zich 17 (d.i. 77,50 t.h.) voor in ons rechtsgebied; dit percentage bedroeg 74,10 t.h. (43 op 58) in 1970, 62,80 t.h. (27 op 43) in 1971, en voor de vijf eerste maanden van 1972, 72,2 t.h. (13 op 18)⁽⁶¹⁾.

Het procentueel aandeel van de provincie Brabant in het totaal van de in het rechtsgebied gepleegde hold-up ging crescendo; van 64,70 t.h. in 1969 (11 op 17) werd het 74,40 t.h. in 1970 (32 op 43) en 81,40 t.h. in 1971 (22 op 27); voor de eerste vijf maanden van 1972 bedroeg het reeds 70 t.h. (13 op 18)⁽⁶²⁾.

Er moet vooral worden inderstreept dat al deze hold-up, op enkele na, in het arrondissement Brussel werden gepleegd.

Op 621 brandkastdiefstallen gepleegd in het Rijk in de loop van de jaren 1969 tot 1971, vonden er 377, d.i. 60,70 t.h. plaats in het ressort van het hof van beroep te Brussel⁽⁶³⁾; het gemiddeld ophelderingspercentage van 16 t.h. is er merklijk lager dan in de andere rechtsgebieden⁽⁶⁴⁾.

Andermaal heeft de provincie Brabant het hoogste aandeel, te weten 57,30 t.h. tegenover 29,10 t.h. voor de provincie Antwerpen en 13,50 t.h. voor de provincie Henegouwen; op de 216 feiten gepleegd in de provincie Brabant, situeerden er zich 185 of 85,60 t.h. in het arrondissement Brussel.

Het ophelderingspercentage dat 20 t.h. bedraagt in de provincie Antwerpen, is slechts 15,20 t.h. in de provincie Brabant en amper 9,80 t.h. in de provincie Henegouwen en in de arrondissementen Antwerpen, Brussel en Charleroi is dat identificatiepercentage respectievelijk 22,70 t.h. 11,30 t.h. en 6,60 t.h.

De vraag kan gesteld worden of het aan een louter toeval kan worden toegeschreven dat de identificatiepercentages merklijk lager zijn in de provincies Henegouwen en Brabant, waar de samenwerking en de middelen tot coördinatie van de gemeentelijke politiediensten al jarenlang te wensen overlaten, dan in de provincie Antwerpen, waar een in dat opzicht meer verlicht gemeentelijk beleid over het algemeen opvalt.

Wanneer er tenslotte aan herinnerd wordt dat de werkelijke criminaliteit in het arrondissement Brussel van 1957 tot 1971 met 79 t.h. steeg, terwijl het aantal onbekend gebleven daders met 199 t.h. vermeerderde en zelfs met 238 t.h. wat bepaaldelijk de aanslagen tegen eigendommen betreft⁽⁶⁵⁾, kan niet worden betwijfeld dat de belangrijke vormen van zware criminaliteit zich concentreren in het rechtsgebied van het hof van beroep te Brussel, en voornamelijk in het gerechtelijk arrondissement Brussel.

De toestand in dit arrondissement moet derhalve als bijzonder ernstig worden aangezien.

Hij is voorzeker deels toe te schrijven aan de criminogene factoren die voortvloeien zowel uit de steeds toenemende verstedelijking als uit de gelegenheden die worden geboden door een hoofdstad met een groeiende internationale dimensie; het staat echter buiten kijf, dat hij vooral te wijten is aan de schromelijke ontoereikendheid van de middelen waarover de gerechtelijke politie en de gemeentepolitie aldaar beschikken⁽⁶⁶⁾.

Het behoort de openbare machten, in hun respectieve bevoegdheidsfeer, de bescherming en de veiligheid van

personen en eigendommen door adequate en collectieve midelen te verzekeren.

Het blijkt niet alleen uit het aangehaalde cijfer- en feitenmateriaal, doch eveneens uit de toenemende inmenging van de private sector op het gebied van de openbare veiligheid, dat die middelen niet meer aangepast zijn aan de actuele vereisten.

In een recente studie aangaande de private initiatieven inzake de bestrijding van de misdadigheid, werd gewezen op de opmerkelijke bloei van de drie firma's die in België de zogenaamde « privémarkt van de veiligheid », onder elkaar delen ⁽⁶⁷⁾.

In 1970 bedroeg de globale omzet van die firma's 410.000.000 frank, hetgeen het dubbel van de nominale begroting van de gerechtelijke politie en bijna 12 t.h. van de gezamenlijke begroting van de gemeentelijke politiekorpsen vertegenwoordigt.

Hun jaarlijkse groei bedraagt 25 tot 40 t.h. en wijst op een door een snelle expansie gekenmerkte markt.

Die firma's waarvan de bedrijvigheid werd toegelaten bij Koninklijk besluit op grond van de wet op de private milities ⁽⁶⁸⁾, vervullen in feite, in openbare plaatsen of op de openbare weg, taken die behoren tot de administratieve politie (toezicht op en bewaking van industriële of handelsondernemingen, haveninstallaties of private woningen, bescherming van geldtransporten, enz); hun personeel, dat ook soms gewapend is, bestond in 1970 uit 3.300 zogenaamde « veiligheidsagenten ».

Men zal niet ontkennen dat die ondernemingen een nuttige rol vervullen, doch of het wenselijk is dat private polities groei en bloei kennen, omdat zij taken moeten overnemen die de politiediensten niet meer aankunnen, is een vraag waarop, in een rechtsstaat, het antwoord ontkenkend moet luiden ⁽⁶⁹⁾.

In de laatste regeringsverklaring werd aangekondigd dat « ten overstaan van de groeiende misdadigheid waarvan het technische karakter zich sterk ontwikkelt, van de bestendige groei van de internationale handel in verdovende middelen, van de stijging van gewapende overvallen en van de niet minder te duchten gevolgen voor de bevolking die de onveiligheid op de weg met zich brengt, de verschillende politiediensten zullen gerestructureerd worden met het oog op een verhoogde doelmatigheid » ⁽⁷⁰⁾.

Het kan niet worden betwijfeld dat bij de omzetting van deze voornemens in concrete realisaties, een versterking van de actiemiddelen van de gerechtelijke politie bij de parketten en een meer doelgericht en efficiënt beleid van de gemeentepolitie, bij voorrang moeten worden nagestreefd ⁽⁷¹⁾.

Welke ook hun getalsterkte en de vakbekwaamheid van hun leden weze, moeten de politiediensten een volledige *politie en gerechtelijke documentatie* te hunner beschikking hebben, die regelmatig wordt bijgehouden en derwijze wordt benut dat zij het coördineren van hun werkzaamheden, op het preventieve en het repressieve vlak, mogelijk maakt.

De onvolkomenheden die in 1966 door de werkgroepen op dit gebied werden onderstreept, konden sindsdien slechts gedeeltelijk worden verholpen.

Het commissariaat-generaal van de gerechtelijke politie bij de parketten, dat de leiding heeft van het Centraal Documentatiebureau inzake nationale en internationale criminale politie, werd bij koninklijk besluit van 14 oktober 1966 heringericht en de middelen waarover het tot dan toe beschikte om zijn verschillende taken te volbrengen werden uitgebreid.

Maatregelen getroffen door de procureurs-generaal bij de hoven van beroep hebben, op het nationale vlak, het voeden van de centrale documentatie verbeterd en geratio-

naliseerd, namelijk door het gebruik van eenvormige formulieren en het oprichten van gewestelijke documentatiebureaus ⁽⁷²⁾.

Die gecentraliseerde gewestelijke documentatie is bestendig ter beschikking gesteld van alle politie- en rijswachtdiensten, doch laat, voor elke dienst, het voordeel voortbestaan van hun eigen meer fragmentarische documentatie ⁽⁷³⁾.

Die beschikkingen werden tevens genomen met het oog op de toekomstige omschakeling van de gebruikte mecano-graphische middelen, naar een elektronische verwerking van de nationale en internationale documentatie van het commissariaat-generaal; ten aanzien van de evolutie van de misdadigheid, moeten de gerechtelijke diensten immers, zoals de private ondernemingen en de andere overheidsdiensten, in de verworvenheden van de elektronische revolutie kunnen delen.

Acht Europese landen gebruiken reeds ordinators tot politie en gerechtelijke doeleinden (Duitsland, Oostenrijk, Denemarken, Frankrijk, Griekenland, Italië, Groot-Brittannië en Zweden) en in Nederland bevindt dit stelsel zich reeds in een experimenteel stadium ⁽⁷⁴⁾.

In België, waar het op ordinator brengen van de politie en gerechtelijke documentatie sinds 1966 werd ter studie genomen door de Koninklijke Commissaris voor de hervorming van de rechtspleging in strafzaken, werd intussen een Centrum voor informatieverwerking opgericht in de schoot van het Ministerie van Justitie.

Dit bestuur beoogt het inrichten en het aanwenden van een elektronische apparatuur, zowel voor het beheer van het personeel en van de verschillende diensten afhangende van dit departement, als voor de exploitatie van de documentatie van het commissariaat-generaal van de gerechtelijke politie.

In afwachting dat die ordinator operationeel zal zijn, — wat nog enkele jaren zal vergen, vermits het gehele programma over een tiental jaren zal moeten gespreid worden, — zouden de thans bestaande diensten moeten aangepast worden aan het toenemende werkvolume.

Dit geldt voor het administratief personeel toegevoegd aan de gerechtelijke officieren bij de parketten, dat te Antwerpen, Mons en Charleroi niet meer bij machte is om de taken te verrichten die uit de oprichting van de gewestelijke documentatiebureaus zijn voortgevloeid, en voor het commissariaat-generaal van de gerechtelijke politie, dat niet over het nodige personeel beschikt om de documentatie die het van de gewestelijke bureaus ontvangt, te verwerken en te benutten.

Een versterking van de middelen van het commissariaat-generaal van de gerechtelijke politie is des te mees verantwoord daar het, als Nationaal Centraal Bureau, ook de leiding heeft van de internationale criminele documentatie en gelast is met de betrekkingen met de buitenlandse politieautoriteiten in verband met de internationale organisatie voor criminele politie (Interpol) ⁽⁷⁵⁾.

De samenwerking tussen de Staten is ook op politieel gebied onontbeerlijk en de belangrijke rol die het commissariaat-generaal in dat opzicht vervult werd nog in 1969 door de Minister van Justitie beklemd, toen hij schreef: « ook waar contact moet worden opgenomen met het buitenland, zowel voor het vragen als voor het geven van inlichtingen, lijkt de gerechtelijke politie mij zowel de meest waardevolle als de meest bevoegde gesprekspartner » ⁽⁷⁶⁾.

De feitelijke samenwerking onder de nationale politiediensten door bemiddeling van Interpol vervult trouwens een belangrijke rol in de internationale rechtshulp en de rechterlijke overheden zelf trekken er voordeel uit.

De Europese overeenkomst van 1959 betreffende de rechtshulp in strafzaken heeft de op dat gebied bestaande praktijk in zekere mate gewettigd, door te bepalen dat de verzoeken tot rechtshulp die het voorwerp kunnen uitmaken van rechtstreekse mededelingen tussen de rechterlijke

overheden, door bemiddeling van Interpol zullen kunnen worden overgemaakt; ook het Beneluxverdrag van 1962 aangaande de uitlevering en de rechtshulp in strafzaken voorziet uitdrukkelijk in de deelneming van de politie-overheden aan de rechtshulp die het regelt ⁽⁷⁷⁾.

* * *

Een modernisering van onze werkmethodes naar het voorbeeld van andere landen is echter niet enkel geboden wat het verzamelen, het bijhouden en het exploiteren van de politieke en gerechtelijke documentatie aangaat; een snelle wetenschappelijk of technisch verantwoorde ontleding van de materiële indicies die werden ontdekt tijdens strafrechtelijke onderzoeken is eveneens onontbeerlijk.

Bij de misdaadbestrijding neemt de *criminalistiek* inderdaad hoe langer hoe meer een vooraanstaande plaats in, ten gevolge van de evolutie van de aard en van het aantal der gepleegde misdrijven en wegens de ontwikkeling van de technieken van het crimineel onderzoek.

Zij moet derhalve een beroep kunnen doen, in de verschillende wetenschappelijke disciplines, op bevoegde deskundigen die over goed ingerichte laboratoria beschikken, waar zij in de kortst mogelijke tijd nauwkeurige onderzoeken kunnen verrichten.

De inrichting van het criminalistieke onderzoek vertoont in ons land echter belangrijke leemten; daardoor ontstaan vertragingen en onvolkomenheden die niet alleen de rechtsbedeling schaden, maar tevens onze bijdrage aan de internationale samenwerking in het raam van Interpol in het gedrang brengen.

In Nederland, Duitsland, Groot-Brittannië, Frankrijk en Zweden bestaan al sinds jaren gespecialiseerde centra waar niet alleen criminalistieke onderzoeken worden uitgevoerd op verzoek van de gerechtelijke overheden, maar waar tevens toegepast onderzoek wordt verricht ⁽⁷⁸⁾.

Het is verheugend te kunnen vaststellen dat onlangs een beslissende stap werd gedaan, die het inlopen van deze betreurenswaardige achterstand zal mogelijk maken.

Een koninklijk besluit van 5 november 1971 ⁽⁷⁹⁾ heeft inderdaad een aan het Ministerie van Justitie verbonden Nationaal Instituut voor Criminalistiek opgericht, dat het statuut geniet van een wetenschappelijke inrichting van de Staat, en waarvoor reeds een krediet van circa 30 miljoen uitgetrokken werd in de begroting van de Eerste Minister ⁽⁸⁰⁾.

Tot de essentiële bevoegdheden van het Instituut behoren de taken van een openbare dienst en de taken van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de criminalistiek, inzonderheid (art. 2):

1. het onderzoek, op aanvraag van de bevoegde gerechtelijke autoriteiten, met behulp van verschillende wetenschappen en wetenschappelijke technieken, van materiële gegevens verzameld bij de vaststelling van misdrijven en bij de opsporingen waartoe deze aanleiding geven, en, als deskundige, verslag te doen over de waarnemingen en de interpretatie ervan met het oog op de identificatie van de daders van die misdrijven;

2. het onderzoekswerk met het oog op de ontwikkeling en de toepassing van nieuwe wetenschappelijke methodes op het gebied van de criminalistiek;

3. het bijwerken van de kennis die van belang is voor de criminalistiek en de mededeling ervan aan Belgische gerechtelijke diensten of buitenlandse centra voor criminalistiek;

4. het geven van opleiding op het gebied van de criminalistiek.

Het Instituut, dat wordt ingedeeld bij het eerste niveau van de wetenschappelijke inrichtingen van de Staat, omvat twee hoofdafdelingen en acht afdelingen.

De hoofdafdeling « Fysica, chemie, biologie » is ingedeeld in vijf afdelingen: fysica en identificatie van sporen; che-

mie, biologie, onderzoek van documenten; ballistiek; brandonderzoek, ontploffingen, rampen en andere ongevallen; fotografie.

De hoofdafdeling « Verwerking van documenten en gegevens, informatie en vervolgoeding » omvat drie afdelingen: informatica; informatica en administratieve diensten; opleiding en voortgezette scholing. In die laatste afdeling zal op een datum die de Minister van Justitie zal vaststellen, de School voor criminologie en criminalistiek worden opgenomen, die van dan af « School voor criminalistiek » zal worden genoemd.

De hoogst noodzakelijk geworden herinrichting van die school ⁽⁸¹⁾ en de oriëntering van haar onderwijs naar de praktijk van de criminalistiek en van alle nieuwe wetenschappelijke en technische methoden van opsporing en onderzoek, zal ongetwijfeld door de oprichting van het Instituut van criminalistiek worden bespoedigd en bevorderd.

* * *

III. De internationale samenwerking tussen de Staten

De geleidelijke afbraak van de landgrenzen, de sterk toenemende mobiliteit die het gedragspatroon van onze tijdgenoten kenmerkt en de ontwikkeling van een georganiseerde misdadigheid hebben geleid tot de internationalisering van de criminaliteit; haar bestrijding vergt een daadwerkelijke en steeds nauwere internationale samenwerking.

De werkgroep, die de Minister van Justitie in februari 1966 van advies diende, onderstreepte immers de belangrijke rol van het conventioneel internationaal recht op dat gebied; hij drong aan enerzijds op de spoedige bekendmaking van de wet houdende goedkeuring van het Beneluxverdrag van 1962 betreffende de uitlevering en de rechtshulp in strafzaken en anderzijds op de ratificatie van drie Europese Overeenkomsten die België op dat ogenblik reeds had ondertekend.

Het betrof in de eerste plaats de Europese Overeenkomst van 13 december 1957 op de uitlevering die, alhoewel gegrond op de traditionele beginselen van het Europees uitleveringsrecht, niettemin, door haar multilateraal karakter, de éénmaking en de harmonisering van de wetgeving der lid-Staten beoogt ⁽⁸²⁾.

Zij is twaalf jaren geleden, op 18 april 1960, in werking getreden op het internationale vlak en werd reeds door veertien landen bekrachtigd ⁽⁸³⁾.

België heeft die overeenkomst nochtans niet geratificeerd; uit de antwoorden van de bevoegde ministers op parlementaire vragen blijkt dat die ratificatie uitgesteld wordt « tot de voorbehouden en de verklaringen die haar ontwaarden zullen ingetrokken worden, overeenkomstig de wens die in de schoot van de Raad van Europa werd uitgedrukt » ⁽⁸⁴⁾.

Een tweede Europese Overeenkomst werd op 20 april 1959 ondertekend; zij heeft betrekking op de rechtshulp in strafzaken en wordt beschouwd als een verwezenlijking die de moderne richting van de samenwerking tussen de Staten aangeeft en als een merkwaardig instrument voor de ontwikkeling van die samenwerking ⁽⁸⁵⁾.

Zij was immers de eerste internationale akte die de rechtshulp tussen de Staten op het vlak van de rechtspleging behandelt op een vrij volledige en vooral autonome wijze ten opzichte van de uitleveringsproblematiek, die in het verleden de ontwikkeling van de rechtshulp kennelijk heeft geremd ⁽⁸⁶⁾.

Die overeenkomst, die sinds 12 juni 1962 op het internationale vlak in werking is getreden, werd reeds door negen lid-Staten bekrachtigd ⁽⁸⁷⁾, doch niet door België.

Nochtans werd meermaals door de bevoegde Ministers verklaard dat, van Belgische zijde, geen enkel bezwaar tegen die Overeenkomst werd geopperd. In maart 1970 werd zelfs aangekondigd dat de behandeling van dit verdrag zo

ver gevorderd was dat het aan de goedkeuring van het Parlement kon worden onderworpen ⁽⁸⁸⁾, doch op heden is zulks nog niet geschied.

Daarentegen is het Benelux-verdrag van 27 juni 1962 aangaande de uitlevering en de rechtshulp in strafzaken, dat nauw aansluit bij de voormelde Europese Overeenkomst van 1959, op 11 december 1967 in werking getreden; in tegenstelling met de bilaterale verdragen die het verving, bevat het een samenhangend en zeer volledig geheel van bepalingen waarvan de toepassing de gerechtelijke betrekkingen op strafgebied tussen de Beneluxlanden aanzienlijk heeft vergemakkelijkt en het onderzoek van de strafzaken heeft bevorderd ⁽⁸⁹⁾.

De vierde internationale akte waarop de werkgroep in 1966 doelde was de Europese Overeenkomst van 30 november 1964, betreffende het toezicht op de voorwaardelijk veroordeelde of in vrijheid gestelde personen.

Zij is voornamelijk op preventie gericht en legt de klemtoon op de noodzaak, over de grenzen heen, moderne methoden van toezicht en maatschappelijke bijstand in te stellen; zij beoogt het tot stand brengen van een Europese samenwerking op het gebied van de wederzijdse hulp inzake gevangenzorg en gevangennazorg, waardoor het mogelijk wordt op het grondgebied van een Staat de maatregelen van toezicht en zo nodig van tenuitvoerlegging van straffen toe te passen, die door de bevoegde overheid van een andere Staat zijn opgelegd ⁽⁹⁰⁾.

Die Overeenkomst werd, ongeveer zes jaar na haar ondertekening, goedgekeurd ⁽⁹¹⁾ door een wet van 15 juli 1970; de bekrachtigingsoorkonde werd neergelegd op 21 september 1970.

Sinds 1966 is een vierde Europese Overeenkomst ondertekend geworden die de internationale samenwerking op het gebied van de rechtsbedeling in strafzaken nastreeft, met name de Overeenkomst van 28 mei 1970 betreffende de internationale gelding van de strafvonnissen.

Zij bepaalt in welke gevallen en onder welke voorwaarden een strafvonnis, dat in een verdragsluitende Staat werd gewezen, in een andere lid-Staat zal kunnen worden tenuitvoergelegd en zij regelt tevens de internationale uitwisselingen van de Europese strafvonnissen.

Evenals de reeds vermelde Overeenkomst van 1964, getuigt zij van de evolutie van de Europese criminele politiek, en inzonderheid van de bekommernis om, in hoofdorde, de maatschappelijke wederaanpassing van de delinquenten na te streven door geïndividualiseerde behandelingen ⁽⁹²⁾. Zij werd door België nog niet bekrachtigd.

De vooruitgang van de Europese samenwerking die werd geboekt, zowel op het preventieve als op het repressieve vlak, dank zij o.m. die verschillende overeenkomsten, bleef evenwel grotendeels theoretisch en werd in feite vaak gestuit, zo niet gewoonweg ongedaan gemaakt, door de houding van de verdragsluitende partijen zelf.

Eensdeels hebben de meeste lid-Staten gebruikt gemaakt van de daartoe geboden mogelijkheid om bij de ondertekening van de onderscheiden overeenkomsten of bij de nederlegging van de bekrachtigings- of toetredingsoorkonden, voorbehouden te maken of verklaringen af te leggen die ingegeven zijn door de gerichtheid van hun eigen wetgeving en die derhalve een restrictieve uitwerking hebben op de toepassing van die verdragen.

Anderdeels is het ontnuchterend te moeten vaststellen, dat de bereidheid om internationale akten te ondertekenen die naar meer eenvormigheid en samenwerking streven, niet noodzakelijkerwijze de vastberaden wil insluit om de gehuldigde beginselen in politieke daden om te zetten.

Zo komt men tot de bevinding dat op 31 december 1970 zestien van de vijfenzeftig Overeenkomsten en Akkoorden van de Raad van Europa nog niet in werking waren getreden alhoewel daartoe, voor drie vierden van die akten, de nederlegging van twee of drie bekrachtigingsoorkonden volstaat; van de negenenveertig akten die wel in werking

zijn getreden, was er op 31 december 1970 slechts één (de Europese Culturele Overeenkomst) die alle lid-Staten verbond en waren er vijf die zestien van de zeventien lid-Staten verbonden ⁽⁹³⁾.

Een groot aantal lid-Staten, waaronder België, blijft dus in gebreke akten te ratificeren waarvan de belangrijkheid nochtans buiten kijf staat; dit geldt voornamelijk in het domein van het strafrecht, wat ten aanzien van de toenemende internationalisering van de criminaliteit des te meer moet betreurd worden.

Op initiatief van de Raad van Europa werden in dit verband sinds 1969 grondige besprekingen gevoerd door experts van de lid-Staten en internationale waarnemers, ten einde de coöperatie op het domein van de uitlevering en van de rechtshulp in strafzaken te bevorderen ⁽⁹⁴⁾, doch tastbare uitslagen zijn tot op heden uitgebleven.

Reeds ter gelegenheid van het van kracht worden van het Beneluxverdrag van 1962, meer dan vijf jaar na zijn ondertekening, werd opgemerkt dat dit het bewijs was van de relatieve aandacht van de parlementen voor dergelijke ontwerpen zonder primair politieke, sociale of economische inslag ⁽⁹⁵⁾.

Ook diegenen die zich bekommeren om de wording van een Europese criminele politiek, betreuren dat aan de ratificatie van de Europese overeenkomsten met betrekking tot het strafrecht niet de vereiste aandacht en voorrang wordt verleend ⁽⁹⁶⁾ en de vraag werd gesteld of dit gebrek aan belangstelling van de betrokken nationale middens niet aan een tekort aan voorlichting moest worden toegeschreven ⁽⁹⁷⁾.

De heer Professor Trousse, die daaromtrent reeds in 1967 zijn ontgoocheling uitdrukte, schreef toen: « Il ne suffit pas d'affirmer, il faut encore réaliser l'idéal que l'on proclame » ⁽⁹⁸⁾.

Drie jaar later merkte de heer secretaris-generaal Dupréel gevat op: « Les facilités de transport favorisent le banditisme international qui exploite le retard accusé par l'organisation politique et administrative des divers Etats, encore trop empêtrés dans le respect des souverainetés et le cloisonnement nationaliste. Ceci est d'ailleurs un bel exemple des conséquences de la lenteur du construit social par rapport au rythme des changements techniques » ⁽⁹⁹⁾.

Beide uitspraken hebben niets aan actualiteit ingeboet.

* * *

IV. Wijzigingen en aanvullingen van de strafwetten.

De algemene preventieve uitwerking van de strafwetten is grotendeels afhankelijk van de bestendige en daadwerkelijke bekommernis van de wetgever om ze aan de evolutie van de misdadigheid aan te passen; een achterhaalde of onvolkomen strafrechtelijke wetgeving bevordert immers criminele ondernemingen, belemmert een doelmatig vervolgings- en berechtingsbeleid en wekt tenslotte bij de bevolking een gevoel van individuele en collectieve onveiligheid ⁽¹⁰⁰⁾.

Op het gebied van de strafrechtspleging had een der in 1966 opgerichte werkgroepen voorgesteld dat de territoriale bevoegdheid van de procureur des Konings en van de onderzoeksrechter zou worden uitgebreid, ten einde het onderzoek van de criminele zaken, vooral in verband met het banditisme, te vergemakkelijken en te bespoedigen; daarin werd voorzien door de wet van 27 maart 1969.

Wat de eigenlijke strafwetten betreft, hebben de Procureurs-generaal bij de hoven van beroep sedert 1956 herhaaldelijk aangedrongen opdat de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, zou worden herzien.

De onvolkomenheden van die wet zijn voldoende be-

kend; het zal volstaan er o.m. aan te herinneren dat zij een bestendige inventaris van de wapens die in het bezit zijn van private personen onmogelijk maakt, bij gemis van adequate controlemaatregelen; dat de machtigingen om vuurverweerwapens te verkrijgen onherroepelijk zijn, ook al blijkt de begunstigde later een gevaarlijk of onbetrouwbaar individu te zijn; dat de wettelijke rangschikking van de wapens voorbijgestreefd en onvolledig is; dat een economische bedrijvigheid m.b.t. de wapens en de munitie zonder voorafgaande machtiging mag worden uitgeoefend ⁽¹⁰¹⁾.

Daar het vaststond dat het aangroeiend aantal wapens, die in ons land op onregelmatige wijze in bezit worden gehouden of waarvan het gebruik aan geen enkele beperking is onderworpen, een belangrijke factor van criminaliteit uitmaakte, werd een herziening van de wet op de wapens hoe langer hoe meer een dwingende en dringende noodzaak.

Op 21 mei 1965 werd de Koninklijke Commissaris voor de hervorming van de rechtspleging in strafzaken door de minister van Justitie belast hem verslag uit te brengen betreffende een eventuele hervorming van deze wet.

Nadat dit verslag vier jaar later was neergelegd geworden, werd op 8 april 1970 een wetsontwerp op de wapens en munities ingediend; het beoogt de aanpassing aan de noden van het ogenblik van een wetgeving die, zoals de memorie van toelichting het terecht vaststelt, «iedere dag meer en meer de ongerustheid van de openbare mening en van het Parlement opwekt door haar onmacht om de inwendige veiligheid tot stand te brengen» ⁽¹⁰²⁾.

Niettemin is die wetgeving nog steeds van kracht en er kan worden gevreesd dat zij het nog geruime tijd zal blijven ⁽¹⁰³⁾.

Wellicht heeft de memorie van toelichting de reden daarvan bij voorbaat opgegeven.

Nadat eraan werd herinnerd dat twee in 1951 resp. 1960 ingediende wetsvoorstellen, die eveneens de herziening van die wet nastreefden, «zonder enige duidelijke reden gedurende latere parlementaire zittingen achterwege werden gelaten», merkt die memorie op «dat de taak om de wet op de wapens te hervormen dus niet gemakkelijk blijkt te zijn en dat het voorkomt dat zij dikwijls stuit op bekommernissen die vreemd zijn aan het algemeen belang» ⁽¹⁰⁴⁾.

Het profetisch karakter van deze nuchtere vaststelling valt nog meer op wanneer men weet dat de bespreking van het wetsontwerp in de Commissie voor de Justitie van de Kamer enkele maanden geleden van de agenda moest worden afgevoerd, nadat werd opgeworpen dat de twee Cultuurraden, waaronder voortaan de sport en de vrijetijdsbesteding ressorteren, grondwettelijk bevoegd zijn in zover het ontwerp over sportkarabijnen handelt.

* * *

Een ander probleem is eveneens aan de orde: het gebruik van vuurwapens door de leden van de politiediensten.

Tegenover de stoutmoedigste ondernemingen van gewapende misdadigers, moeten de agenten van het gezag niet enkel hun eigen bescherming en die van derden kunnen verzekeren, maar zij dienen tevens bij machte te zijn om hun taken van gerechtelijke politie te vervullen, waarvan de meest gebiedende het vatten van de daders is.

De vraag is echter of de regels met betrekking tot het gebruik van hun vuurwapens terzake nog voldoen.

Meerdere Europese landen, namelijk Frankrijk, Duitsland, Denemarken, Italië, Zwitserland en Nederland hebben op dit gebied in regelingen voorzien door wettelijke

schikkingen of door administratieve richtlijnen; buiten de gevallen van wettige zelfverdediging, laten zij wapengeweld door politieambtenaren uitdrukkelijk toe onder bepaalde voorwaarden en binnen bepaalde grenzen, o.m. om het plegen van ernstige misdaden of wanbedrijven te verhinderen, of met het oog op de aanhouding van sommige delinquenten of zelfs om de ontvluchting van een gedetineerde te verijdelen ⁽¹⁰⁵⁾.

Ook op grond van het artikel 2, tweede lid, littera B van het verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden ondertekend te Rome op 4 november 1950 is het gebruik van wapengeweld gerechtvaardigd wanneer het absoluut noodzakelijk is ten einde een rechtmatige arrestatie te verrichten of om het ontsnappen te voorkomen van iemand die op rechtmatige wijze gevangen wordt gehouden ⁽¹⁰⁶⁾.

De Belgische wetgeving voorziet niet in een uitdrukkelijke en algemene regeling inzake het aanwenden van geweld, al dan niet met gebruik van vuurwapens, door vertegenwoordigers van het gezag die taken van gerechtelijke politie verrichten ⁽¹⁰⁷⁾; wanneer zij in dat geval een persoon kwetsen of doden, zullen zij derhalve in principe slechts ontsnappen aan de strafrechtelijke gevolgen van hun daad indien zij in staat van wettige verdediging hebben gehandeld ⁽¹⁰⁸⁾.

Het is evenwel duidelijk dat die vertegenwoordigers van het gezag ten overstaan van daders van gewapende aanslagen en namelijk tijdens hun achtervolging, niet steeds in de wettelijke voorwaarden van de wettige verdediging zullen verkeren; in die gevallen zal hun optreden ten andere meestal de vereiste doeltreffendheid missen, indien het enkel op verweer is afgestemd.

Er kan in dat verband weliswaar verwezen worden naar het artikel 257 van het Strafwetboek; dit artikel welk in uitdrukkelijke bewoordingen een strafverzwaring bepaalt ten opzichte van ambtenaren die, in de uitoefening van hun functies, zonder wettige reden, geweld gebruiken tegen personen, houdt a contrario een strafonthefing in, wanneer die ambtenaren verplicht werden geweld aan te wenden ter volbrenging van hun wettelijke of reglementaire opdracht ⁽¹⁰⁹⁾.

Er werd voorgehouden dat de tekst van het artikel 257 op zichzelf volstaat om het wapengebruik door politieambtenaren in de besproken gevallen te rechtvaardigen, «omdat de ruime betekenis van de door de wetgever gebruikte termen de rechter in de mogelijkheid stelt een soepele en aangepaste beteugeling respectievelijk een noodzakelijke vrijspraak te motiveren» ⁽¹¹⁰⁾.

Volgens een daarmede verwante, alhoewel niet gelijk-luidende stelling, scheppen gewapende overvallen een noodtoestand, omdat zij zware aantastingen van de rechtsorde uitmaken en derhalve de onverwijld aanhouding van de verdachten eisen ten einde de maatschappij te vrijwaren voor een ernstig en bestendig dreigend gevaar; die noodtoestand zou de wettige reden uitmaken waarop het artikel 257 S.W.V. doelt en dienvolgens alle vormen van geweld door de politiediensten rechtvaardigen, ook met gebruik van vuurwapens, indien zulks als het enig en onmisbaar middel moet worden aangezien om de verdachten aan te houden, ook op gevaar af van hen dodelijk te kwetsen ⁽¹¹¹⁾.

De rechtvaardigingsgrond die, in geval van gewapende aanslag, de nodige rechtszekerheid moet bieden voor een vastberaden en efficiënt optreden van de politiediensten, wordt echter in het artikel 257 niet geformuleerd met de vereiste duidelijkheid en ondubbelzinnigheid ⁽¹¹²⁾.

Nadat voorstellen werden gedaan om het gebruik van vuurwapens door agenten van het gezag, in bepaalde gevallen, door een uitdrukkelijke tekst te regelen ⁽¹¹³⁾, diende de minister van Justitie op 31 januari 1969 een wetsontwerp in dat er toe strekte een artikel 417 bis in het strafwetboek in te voegen ⁽¹¹⁴⁾.

Luidens het eerste lid van dit artikel « zijn doodslag, verwondingen en slagen eveneens gerechtvaardigd wanneer zij het gevolg zijn van het gebruik van een vuurwapen door een agent van het openbaar gezag of van de openbare macht, indien dat gebruik noodzakelijk blijkt voor de aanhouding van voortvluchtige personen ten aanzien van wie ernstige aanwijzingen bestaan dat zij op het punt stonden een gewapende aanslag op personen of goederen te plegen of eraan deel te nemen, of zo even een dergelijke aanslag hebben gepleegd of eraan hebben deelgenomen » ⁽¹¹⁵⁾.

Na te hebben vastgesteld dat « het volstrekt noodzakelijk blijkt doelmatiger middelen dan het strikt beperkt begrip van de wettige verdediging ter beschikking te stellen van de agenten van het openbaar gezag om zo nodig zelfs met gebruikmaking van hun wapens, de misdadigers te vatten onder al de omstandigheden voor en na de aanslag », wijst de memorie van toelichting erop dat « voortaan zal worden vermeden dat bij hen aarzeling opkomt omtrent het ogenblik waarop zij zich in staat van wettige verdediging kunnen achten », vermits hun de bevoegdheid wordt gegeven « om hun wapens te gebruiken, niet alleen om zich te verdedigen, maar ook om de misdadigers te overmeesteren » ⁽¹¹⁶⁾.

Het is dan ook verwonderlijk dat in sommige commentaren, die zowel de grond van het ontwerp als de aangewende rechtstechniek kritiseren, meermaals werd gesteld dat de voormelde tekst een « uitbreiding », een « aanvulling », of een « nieuwe formulering » van de wettige verdediging uitmaakt ⁽¹¹⁷⁾.

De invoeging van deze tekst in afdeling IV, hoofdstuk I, titel III, boek II van het Strafwetboek, onmiddellijk na de artikelen 416 en 417 die op de wettige verdediging betrekking hebben, wordt trouwens verantwoord door de vaststelling dat « het opschrift van die afdeling luidt: 'gerechtvaardigde doodslag, gerechtvaardigde verwondingen, gerechtvaardigde slagen', zonder nadere omschrijving dat het hier gaat om de wettige verdediging onder uitsluiting van alle andere rechtvaardigingsgronden » ⁽¹¹⁸⁾.

De machtiging om vuurwapens te gebruiken in de gevallen omschreven in het eerste lid is dus « naast het geval van wettige verdediging » en « net zoals in artikel 417, een algemene rechtvaardigingsgrond die voor alle agenten van het openbaar gezag of van de openbare macht geldt » ⁽¹¹⁹⁾.

Bij vergelijking zowel met de in het buitenland vigerende teksten ⁽¹²⁰⁾, als met enkele bijzondere bepalingen van onze interne wetgeving die het gebruik van vuurwapens door sommige openbare ambtenaren toelaten in gevallen waarin het nochtans slechts gaat om de bescherming van louter economische of fiscale belangen ⁽¹²¹⁾, moet het restrictieve karakter van de voorgestelde rechtvaardigingsgrond worden onderstreept; zijn draagwijdte wordt immers beperkt tot misdadige en beraamde aanslagen die uitermate de rechtsorde en de veiligheid van de burgers aantasten ⁽¹²²⁾.

Het besproken wetsontwerp is evenwel nog niet in stemming gebracht, wegens de bezorgdheid van de minister van Justitie over de schietvaardigheid van sommige politieambtenaren ⁽¹²³⁾.

Het is inderdaad een feit dat talrijke gemeentebesturen, hetzij om budgettaire redenen, hetzij wegens het gebrek aan geschikte schietstanden of aan bevoegde monitors, in gebreke blijven geregeld schietoefeningen te organiseren voor hun politiepersoneel.

Daar die staat van zaken het openbaar belang raakt en enkel door maatregelen van algemeen bestuur op een rationele wijze kan verholpen worden, werd het ministerie van Binnenlandse Zaken er sinds 1967 herhaaldelijk op attent gemaakt ⁽¹²⁴⁾; het probleem ligt evenwel nog ter studie bij de bevoegde dienst, die zich middelerwijl heeft

verlaten op eventuele initiatieven van de gemeentebesturen.

Zo gesteld lijkt de toestand uitzichtloos.

Nochtans beschikken de leden van de rijkswacht en van de gerechtelijke politie bij de parketten over een betrouwbare vaardigheid in het hanteren van wapens; die geldt eveneens voor vele politieambtenaren die zich op dat gebied hebben bekwaamd op eigen initiatief of dank zij schikkingen getroffen door gemeentebesturen die hun verantwoordelijkheid ten dezen duidelijker inzien.

Dit indachtig zijnde, heeft de minister van Justitie enkele maanden geleden zijn voornemen doen kennen een amendement op het voormelde wetsontwerp in te dienen; het zou, voor de agenten van het openbaar gezag of van de openbare macht die houders zijn van een daartoe vereist bekwaamheidsbrevet, de mogelijkheid openen om in de beoogde gevallen gebruik te maken van hun wapens ⁽¹²⁵⁾.

De parlementaire goedkeuring van een tekst die in een leemte van de wetgeving voorziet, ligt thans wellicht in het verschiet.

* * *

Andere onvolkomenheden van onze strafwetgeving schijnen mij eveneens onder de aandacht te moeten worden gebracht.

Zo onderstreepte de heer Koninklijke Commissaris Professor H. Bekaert in een recent werk, de veroudering van ons strafwetboek dat, beschouwd vanuit de gezichtshoek van een wetenschappelijke gerichtheid der misdaadbestridding, niet meer kan worden aangezien als de juridische weergave van de sociale werkelijkheid en evenmin nog beantwoordt aan de criminologische waarheid ⁽¹²⁶⁾.

Als voorbeeld van strafbepalingen die dagtekenen van het « koetsentijdperk », haalde hij de omschrijving van het begrip « openbare wegen » aan, die in het artikel 477 voorkomt en dank zij welke de daders van hold-up de zwaarste criminele straffen ontkomen, doordat zij hun misdaad in een bewoonde buurt hebben gepleegd ^(126bis).

Die mening sluit aan bij de conclusies van het Nationaal Centrum voor Criminologie dat, met het oog op de modernisering van de bepalingen van het Strafwetboek m.b.t. de diefstallen gepleegd door middel van geweld of bedreiging, voorstellen heeft geformuleerd, waarvan sommige althans meer aandacht verdienen dat tot hertoe het geval schijnt te zijn geweest.

Eensdeels zouden al die diefstallen, mits zij gekenmerkt zijn door andere verzwarende omstandigheden dan deze die voortvloeien uit een aantasting van de fysische gaafheid, worden beteugeld op grond van artikel 471 van het Strafwetboek, ongeacht de plaats waar zij werden bedreven; anderdeels zou de opsomming van de thans in artikel 471 vermelde verzwarende omstandigheden worden gewijzigd en aangevuld, met inachtneming van bepaalde kenmerken van de hold-up ⁽¹²⁸⁾.

Indien men een meer gepaste bestraffing van die feiten wil verzekeren, is een nieuwe wettelijke omschrijving van de diefstallen, die thans op grond van de artikelen 471 en 472 worden gestraft, inderdaad noodzakelijk.

Het zou moeten volstaan dat een diefstal gepleegd door middel van geweld of bedreiging, gepaard ging met een van de verzwarende omstandigheden die het artikel 471 opgeeft, opdat de gestelde strafverzwaring toepassing zou vinden, zonder dat — zoals thans het geval is — daartoe ook en zelfs allereerst, vereist wordt dat de diefstal werd bedreven in een bewoond huis of in zijn aanhorigheden.

De actuele economie van het artikel 471 komt overigens weinig logisch voor, vermits de wetgever een bijzondere

bescherming van het bewoonde huis heeft willen inrichten door een strengere beteugeling, in het geval dat gewelddaden of bedreigingen er plaats vinden ter gelegenheid van een diefstal⁽¹²⁹⁾, doch dat die wettelijke strafverzwaring in werkelijkheid wordt afhankelijk gesteld van het bestaan van andere omstandigheden die de diefstal hebben gekenmerkt⁽¹³⁰⁾.

Verder is het ook stellig dat de artikelen 472 en 477 achterhaald zijn. De roverijen gepleegd op grote wegen, buiten bebouwde plaatsen, ten nadele van afgezonderde en derhalve hulpeloos geachte reizigers en waarvan die artikelen de strenge beteugeling beoogden⁽¹³¹⁾, zijn tegenwoordig eerder zeldzaam geworden; integendeel viert het banditisme nu hoogtij in de steden. De beperkte wettelijke draagwijdte van het begrip « openbare wegen » staat dus een adequate bestraffing van de stoutmoedigste aanslagen in de weg.

Het komt derhalve verantwoord voor, de straffen die de artikelen 468 en 469 stellen op de diefstallen met geweld of bedreiging, te verzwaren zodra die diefstallen vergezeld gaan van een der in artikel 471 opgesomde omstandigheden en zulks, afgezien van de plaats waar zij werden bedreven.

Byzantijnse discussies over de concrete toepassingen van de begrippen « bewoond huis », « aanhorigheden van een bewoond huis » en « openbare wegen » zouden overigens van de baan worden geholpen, wat in voorkomend geval ook een prijzenswaardige taakverlichting zou zijn voor de juryleden die er moeten over oordelen⁽¹³²⁾.

Wanneer men nu de feitelijke omstandigheden onderzoekt die de eigentijdse vormen van de gewelddadige diefstallen kenschetsen en die zowel het welslagen van deze feiten als de straffeloosheid van de daders bevorderen, dringt het besluit zich op, dat de aard van de in het artikel 471 opgenoemde omstandigheden en de maat van de strafverzwaring die zij teweegbrengen, eveneens dienen te worden herzien.

Ten eerste zou de tweeledige grond tot strafverzwaring voortvloeiende uit de omstandigheid dat de diefstal werd gepleegd « bij nacht door twee of meer personen », moeten worden gesplitst, zodat zowel het nachtelijk karakter van het feit als de deelneming van twee of meer personen, een afzonderlijke verzwarende omstandigheid zou uitmaken⁽¹³³⁾.

Eensdeels gebeuren de meeste hold-up immers bij dag, met het gevolg dat de deelneming van twee of meer personen die deze aanslagen meestal kenmerkt en van hun zorgvuldige voorbereiding getuigt, tegenwoordig aan een nochtans gewettigde strafverzwaring ontkomt⁽¹³⁴⁾.

Anderdeels mag men beschouwen dat het feit alleen dat een diefstal door middel van geweld of bedreiging 's nachts wordt gepleegd, in de actuele omstandigheden een voldoende ernstig karakter vertoont, opdat hij strenger zou worden beteugeld, ook al werd hij door een enkele persoon bedreven; men denke in dat verband aan de talrijke aanrandingen die 's nachts de veiligheid van de personen op straat, in de grote agglomeraties in het gedrang brengen.

Ten tweede zouden ook andere omstandigheden dan deze die thans in het artikel 471 voorkomen, strafverzwarende gronden moeten uitmaken.

Dat is namelijk het geval voor het gebruik van een motorvoertuig, dat in algemene regel bij de techniek van de hold-up hoort; het laat immers de gelijktijdige verplaatsing van verschillende deelnemers toe, vergemakkelijkt het vervoer van wapens, verschaft de daders een geschikt en onopvallend wacht- en verbergingsoord in de onmiddellijke nabijheid van de plaats van de aanslag en verzekert tenslotte hun snelle en vaak succesvolle vlucht; het gebruik van een motorvoertuig is trouwens sedert 1950 opgenomen als verzwarende omstandigheid in het Franse Wetboek⁽¹³⁵⁾.

Al is het voornamelijk niet frekwent dat daders van roofovervallen inhiberende of toxische stoffen gebruiken ten einde hun slachtoffer of de personen die hun onderneming in de weg staan te bedwelmen of te overmeesteren, toch zou die omstandigheid, welke trouwens een rechtstreekse en voorbedachte aanslag op personen uitmaakt, bij analogie met het gebruik van wapens eveneens als een strafverzwarende grond kunnen worden aangemerkt.

Bij de aanhouding van daders van hold-up is het ook soms gebleken dat zij zich hadden bediend van een voorwerp dat op een vuurwapen geleek, wat begrijpelijkerwijze door hun slachtoffers niet was kunnen vastgesteld worden op het ogenblik zelf van de overval; daar het echter feitelijk in dezelfde mate als een echt vuurwapen heeft bijgedragen tot de uitvoering van de geplande diefstal, zou het wellicht konsekwent zijn het vertoon of het gebruik van zulkdanig voorwerp ermede gelijk te stellen⁽¹³⁶⁾.

Tenslotte, ten einde eveneens de wettelijke strafmaat in overeenstemming te brengen met het door de gewapende aanslagen opgeleverde gevaar, lijkt het veranwoord een meer doorgedreven strafverzwaring toe te passen op bepaalde omstandigheden welke die feiten kenschetsen.

Luidens artikel 471 is de straf thans dwangarbeid van 10 tot 15 jaar indien de diefstal werd gepleegd met één der opgesomde verzwarende omstandigheden; zij is dwangarbeid van 15 tot 20 jaar indien twee van die omstandigheden voorhanden zijn.

Het gebruik of vertoon van wapens, van voorwerpen die erop lijken of van inhiberende of toxische stoffen, zou voortaan als een op zich zelve voldoende ernstige omstandigheid moeten worden aangezien, opdat de laatstvermelde straf toepasselijk zou zijn⁽¹³⁷⁾.

Indien het door de schuldige(n) gebruikte motorvoertuig een gestolen voertuig was, — wat zich omzeggens steeds voordoet bij een hold-up en de daders verhoogde kansen tot straffeloosheid verschaft⁽¹³⁸⁾, — zou een gelijkmatige strafverzwaring moeten opgelegd worden.

Dienvolgens zou de aldus gewijzigde tekst van het artikel 471 van het Strafwetboek als volgt luiden:

« Diefstal gepleegd door middel van geweld of bedreiging wordt gestraft met dwangarbeid van 10 tot 15 jaar:

..... (de tekst van de eerste drie alinea's ongewijzigd blijvende)

— indien de diefstal gepleegd wordt bij nacht;

— indien hij gepleegd wordt door twee of meer personen;

— indien de schuldige gebruik heeft gemaakt van een motorvoertuig om de diefstal te vergemakkelijken of om zijn vlucht te verzekeren;

« De diefstal wordt gestraft met dwangarbeid van 15 tot 20 jaar:

— indien hij gepleegd wordt met twee van de voormelde omstandigheden;

— indien er wapens of voorwerpen die erop lijken worden gebruikt of getoond;

— indien de schuldige inhiberende of toxische stoffen heeft gebruikt om de diefstal te plegen of om zijn vlucht te verzekeren;

— indien de schuldige, om de diefstal te vergemakkelijken of om zijn vlucht te verzekeren, gebruik heeft gemaakt van een gestolen voertuig. »

* * *

Een der actuele aspecten van de misdadigheid heeft, als zodanig, de aandacht van de wetgever nog niet gaaude gemaakt, alhoewel het een van de hatelijkste aantastingen van de persoonlijke vrijheid is en een van de

meest onduidbare vormen van geweld en van chantage uitmaakt; ik bedoel het gijzelen van meerderjarige of minderjarige personen.

Weliswaar, in een op 14 juni 1972 ingediend wetsontwerp dat de bestraffing van de vliegtuigkapingen beoogt, wordt dwangarbeid van 10 tot 20 jaar gesteld op het afleiden van een luchtvaartuig, indien het vergezeld gaat van of rechtstreeks gevolgd is door de gijzeling van personen die zich aan boord bevinden⁽¹³⁹⁾.

Het is echter voldoende bekend dat het in de loop van de laatste jaren, namelijk in Frankrijk en Duitsland, meermaals is voorgevallen dat personen werden gegijzeld in andere omstandigheden, namelijk door gangsters die hun vlucht willen dekken na een gewapende aanslag op een bankkantoor⁽¹⁴⁰⁾, of door gevaarlijke misdadigers die op die wijze uit de gevangenis of uit een gerechtsgebouw wilden ontsnappen.

De ervaring die reeds op andere gebieden werd opgedaan — men denke aan de hold-up en aan de verspreiding van de toxicomanie — toont aan dat het kortzichtig zou zijn te verwachten dat soortgelijke feiten ten onzent niet zullen gebeuren; de kracht van de nabootsingwetten, die uiteraard door de mass-media wordt bevorderd, mag immers geenszins worden onderschat.

Het lijkt derhalve aanbevelenswaardig, zowel met het oog op de algemene preventie als voor repressieve doeleinden, dat van nu af maatregelen zouden worden overwogen ten einde de gijzeling als zodanig strafbaar te stellen.

Meteen zou een andere leemte kunnen aangevuld worden: inderdaad, wanneer een minderjarige wordt ontvoerd om in te staan voor de betaling van een losgeld, wordt die omstandigheid niet als strafverzwarend aangerekend en de criminele onderneming in haar geheel beschouwd, t. w. de kidnapping, wordt evenmin als een specifiek misdrijf gestraft.

Het zou wenselijk zijn dat de wettelijke middelen om ook die ergerlijke feiten met de vereiste gestrengheid te bestraffen, zoals in andere landen, zouden voorhanden zijn⁽¹⁴¹⁾.

In Frankrijk maakt de gijzeling het voorwerp uit van de wet van 9 juli 1971⁽¹⁴²⁾ en in de Duitse Bondsrepubliek, van de twaalfde wijziging van de Strafwetten die op 19 december 1971 van kracht werd⁽¹⁴³⁾.

Bij de bespreking van desbetreffende ontwerpen, werd in beide landen de nadruk gelegd op de noodzakelijke aanpassing van de straffen aan de ontwikkeling van de misdadigheid.

Gelet op de verwantschap tussen onze respectieve strafstelsels, schijnt de in Frankrijk angewende rechtstechniek de meest aangewezen te zijn om, ook in ons land, het zelfde doel te bereiken.

Het tweede lid van het artikel 355 van het Franse Strafwetboek dat de ontvoering van een minderjarige straft wanneer een losgeld wordt geëist, werd uitgebreid tot het geval dat de minderjarige werd ontvoerd om in te staan voor het nakomen van een bevel of van een voorwaarde⁽¹⁴⁴⁾.

De gijzeling van meerderjarige personen werd ingevoegd, als verzwarende omstandigheden, in de bepalingen betreffende het onwettig aanhouden of gevangen houden⁽¹⁴⁵⁾.

De straf is in beide gevallen, levenslange opsluiting; zij wordt echter gereduceerd tot « criminele opsluiting » van 10 tot 20 jaar, indien de dader de ontvoerde minderjarige vrijwillig vrijlaat binnen een bepaalde termijn en zonder dat aan zijn eisen werd voldaan (art. 355, derde lid). Een gelijkaardige bepaling, gericht op de bescherming van het slachtoffer, is toepasselijk in het geval dat de gijzelaar een meerderjarige persoon is (art. 343, tweede lid)⁽¹⁴⁶⁾.

Ten einde ook in België zowel de kidnapping als de gijzeling van minderjarigen strafbaar te stellen, met inachtneming van onze eigen strafnormen, zou het volstaan het artikel 369 van het Strafwetboek aan te vullen.

Aan dit artikel, dat opsluiting stelt op de ontvoering van minderjarigen indien het een meisje betreft beneden de volle leeftijd van zestien jaar, zouden drie paragrafen moeten toegevoegd worden.

Luidens de eerste zou de straf dwangarbeid van 15 tot 20 jaar zijn, indien de minderjarige, welke ook zijn geslacht of zijn leeftijd is, ontvoerd werd om in te staan voor het betalen van een losgeld of voor het nakomen van een bevel of van een voorwaarde.

Het tweede nieuwe lid zou de straf reduceren tot dwangarbeid van 10 tot 15 jaar, indien de minderjarige, binnen de vijf dagen na de ontvoering, vrijwillig werd vrijgelaten, zonder dat het losgeld werd betaald of dat aan het bevel of aan de voorwaarde werd voldaan.

Het laatste lid zou de straf opvoeren tot levenslange dwangarbeid, indien de ontvoering de dood van de minderjarige heeft veroorzaakt⁽¹⁴⁷⁾.

De gijzeling van meerderjarige personen kan strafbaar worden gesteld door de invoeging van een artikel 438 bis in hoofdstuk IV, titel VIII, boek II van het Strafwetboek, dat handelt over de aanslagen op de persoonlijke vrijheid.

Hij die schuldig is aan een wederrechtelijke aanhouding of een wederrechtelijk gevangenhouden zou worden gestraft met dwangarbeid van 15 tot 20 jaar wanneer de persoon die werd aangehouden of gevangen gehouden, als gijzelaar werd genomen, hetzij voor het nakomen van een bevel of van een voorwaarde, hetzij om het plegen van een misdaad of van een wanbedrijf voor te bereiden of te vergemakkelijken, hetzij om de vlucht van de daders of van de medeplichtigen aan een misdaad of een wanbedrijf te bevorderen of om hun straffeloosheid te verzekeren.

In geval van vrijwillige vrijlating, respectievelijk van overlijden van de meerderjarige gijzelaar, zou de straf gereduceerd respectievelijk verzwakt worden. In dezelfde mate en onder dezelfde voorwaarden als in de hogervermelde overeenstemmende gevallen van ontvoering van minderjarigen.

Tenslotte, teneinde bepaaldelijk de gijzeling te beteugelen, wanneer zij zich voordoet ter gelegenheid van een diefstal gepleegd door middel van geweld of bedreiging, zouden de artikelen 473 en 474 van het Strafwetboek moeten aangevuld worden.

Aan het artikel 473 dat dwangarbeid van 15 tot 20 jaar stelt, in geval de fysische gaafheid van een persoon op bestendige of ernstige wijze werd aangetast of wanneer personen lichamelijk werden gefolterd, zou een derde lid worden toegevoegd dat dezelfde straf oplegt, indien de boosdoeners een persoon hebben gegijzeld, hetzij om de diefstal voor te bereiden of te vergemakkelijken, hetzij om hun vlucht te bevorderen of om hun straffeloosheid te verzekeren.

In het artikel 474 dat levenslange dwangarbeid stelt indien het geweld of de bedreiging gepleegd zonder het oogmerk om te doden, toch de dood veroorzaakt, zou, na het eerste lid, een nieuw paragraaf dezelfde straf opleggen, indien een persoon die werd gegijzeld in de voorwaarden bepaald in het aangevulde artikel 473, ten gevolge van de gijzeling overlijdt.

* * *

V. Het gerecht van wijzen inzake de zware misdadigheid.

Als de wettelijke omschrijving van de diefstallen gepleegd door middel van geweld of bedreiging, de correctionalisering van die misdaden toelaat, worden de strafrechtelijke vervolgingen uit dien hoofde thans in de regel

aanhangig gemaakt voor de correctionele rechtbanken.

Behoudens bij wettelijke herhaling of materiële samenloop van misdrijven, leidt die praktijk echter onvermijdelijk tot een straftoemeting, die, althans in sommige gevallen, niet in verhouding staat tot de bijzondere ernst van de feiten en die evenmin voldoet aan de actuele vereisten van de repressie en van de algemene preventie.

In zijn openingsrede van 1 september 1959 betreffende de verzachtende omstandigheden en de correctionalisering had de heer Procureur-generaal E. de le Court reeds onder het passief van ons correctionaliseringstelsel vermeld, dat het herleiden tot een onveranderlijk maximum van vijf jaar gevangenisstraf van de op zware misdrijven gestelde criminele straffen, niet alleen de individualisering van de straffen verhindert, doch ook soms leidt tot een ontoereikende bestraffing; bovendien is dat van aard om, voor andere gewichtige misdrijven, een algemene verflauwing van de sancties teweeg te brengen, ter wille van een verdelende gerechtigheid ⁽¹⁴⁸⁾.

De bekommernis om de actuele aspecten van de misdadigheid op meer doelmatige wijze te beteugelen, dank zij een gevoelige versterking van ons strafstelsel, komt tot uiting in het reeds vermelde wetsontwerp betreffende het afleiden van luchtvaartuigen, dat criminele straffen gaande tot 20 jaar dwangarbeid stelt op de inbreuken die het opsomt ⁽¹⁴⁹⁾.

Een op 2 maart 1971 ingediend wetsontwerp dat de bestrijding van de toxicomanie beoogt, voert eveneens criminele straffen in voor de zwaarste feiten die het strafbaar stelt ⁽¹⁵⁰⁾.

Alhoewel sommige misdaden die deze wetsontwerpen instellen, vatbaar zullen zijn voor correctionalisering, zal wellicht toch de vraag rijzen, of het niet konsekwent zou zijn dat aan de criminele kwalificatie welke de wetgever formeel heeft willen geven aan die feiten, ook een feitelijke bestraffing met criminele straffen zou beantwoorden.

Dat de noodzakelijkheid van een verscherpte repressie eveneens wordt gevoeld door de openbare opinie, schijnt overigens te blijken uit de meestal voorbeeldige straffen die de hoven van assisen uitspreken, wanneer de daders van roofovervallen toch voor die gerechten worden verwezen ⁽¹⁵¹⁾.

Het komt derhalve raadzaam voor dergelijke criminele zaken, vaker dan thans het geval is, door het hof van assisen te doen berechten, inzonderheid wanneer de daders vuurwapens hebben gebruikt, wanneer personen werden aangetast in hun fysische integriteit of wanneer de gepleegde misdrijven op beroepsmisdadigheid wijzen.

Nochtans kunnen de negatieve aspecten van een meer frequent beroep op de juryrechtspraak niet worden ontveinsd.

Het zal volstaan in dat opzicht te herinneren aan de talrijke en tijdrovende formaliteiten die de berechtiging van een criminele zaak voorafgaan en aan de juridische perikelen die onafscheidbaar zijn van een overigens langzame en omslachtige rechtsepleging.

Ten titel van voorbeeld kan gewezen worden op een recent geval.

In februari 1972 stonden negen beschuldigten terecht voor het hof van assisen van de provincie Luik, uit hoofde van 130 inbraken, waaronder een zeventigtal brandkast-diefstallen, en van verschillende gewapende overvallen; het liep ongeveer vier weken aan vooraleer de zaak afgehandeld was.

Alleen het stellen van de 1108 vragen door de voorzitter van het hof aan de jury nam reeds twee uur in beslag; om erop te antwoorden, beraadslaagde de jury dertien uur en het voorlezen van haar antwoorden, eerst door de hoofdman van de jury en vervolgens opnieuw door de griffier, ten overstaan van de beschuldigten, duurde drie uur.

Noch de deugdelijkheid van de strafrechtsbedeling, noch haar efficiëntie worden door die rompslomp gebaat.

Daar echter de stelselmatige correctionalisering evenmin een adequate beteugeling verzekert, staat men voor een dilemma waarvan de oorzaak voldoende bekend is en waarvoor reeds oplossingen werden voorgesteld.

De oorzaak is de artificiële en sociologisch onverantwoorde drieledige indeling van de misdrijven, gegrond op louter kwantitatieve maatstaven en gebonden aan de respectieve bevoegdheid van de strafgerechten.

De meermaals voorgestelde herziening van die klassieke indeling, op grond van kwalitatieve criteria nl. de intrinsieke aard van de misdrijven ⁽¹⁵²⁾, bleef steeds uit en, in de actuele stand van onze strafwetgeving, zou zij op onoverzichtelijke en schijnbaar onoverkomelijke moeilijkheden stuiten ⁽¹⁵³⁾.

Een andere oplossing is echter voorhanden; zij werd voorgesteld in 1939, in het raam van de werkzaamheden van het Studiecentrum tot hervorming van de Staat, door de heer Procureur-generaal Ganshof van der Meersch, toen Procureur des Konings te Brussel, in een ontwerp tot hervorming van de bevoegdheid van het hof van assisen inzake misdrijven van gemeen recht ⁽¹⁵⁴⁾.

Dit ontwerp strekte ertoe het criterium om de criminele straffen te onderscheiden van de correctionele straffen te wijzigen, zodat de benaming van criminele straf nog slechts behouden bleef aan de doodstraf en aan de levenslange straffen.

Dientengevolge werd de bevoegdheid van de correctionele rechtbanken uitgebreid tot al de misdrijven die de wet thans straft met een straf die twintig jaar dwangarbeid niet overschrijdt; uit hoofde van die misdrijven, waarvan de aard meteen werd gewijzigd, zouden die gerechten derhalve gevangenisstraffen van gelijke duur, d.w.z. tot een maximum van twintig jaar, kunnen opleggen.

Dit stelsel van wettelijke diskwalificatie der tijdelijke criminele straffen, dat geen afbreuk doet aan het in artikel 98 van de Grondwet gehuldigde beginsel, zou door een wet kunnen worden ingevoerd ⁽¹⁵⁵⁾.

Nadat de heer Procureur-generaal E. de le Court, in zijn hogervermelde rede van 1959, had herinnerd aan dit ontwerp van hervorming dat, naar zijn mening, de weg aanwees naar een oplossing van de problematiek van de correctionalisering, sprak hij tot besluit de hoop uit dat de wetgever op zijn beurt het onderzoek van die vraagstukken zou aanvatten ten einde de werking van onze strafrechtelijke instellingen te verbeteren ⁽¹⁵⁶⁾.

Tot heden nochtans kwam daarin geen verandering.

* * *

Er rijzen vanzelfsprekend nog andere vraagstukken met betrekking tot de bestrijding van de zware misdadigheid, zoals de sluikhandel in verdovende middelen en de coördinatie van het politieel en gerechtelijk optreden bij het plegen van een gewichtig crimineel feit.

Wegens zijn veelzijdige aspecten, moest de toxicomanie onvermijdelijk buiten het bestek van deze uiteenzetting vallen ⁽¹⁵⁷⁾.

Het tweede probleem maakt de bijzondere en bestendige aandacht gaande van de procureurs-generaal bij de hoven van beroep, die, in de schoot van het College van de procureurs-generaal, de landelijke eenheid van het strafrechtelijk beleid van het openbaar ministerie verzekeren ⁽¹⁵⁸⁾.

Dat strafrechtelijk beleid, dat gedefinieerd werd als de rationele organisatie van de maatschappelijke reactie tegen de misdaad ⁽¹⁵⁹⁾, moet echter hoe langer hoe meer bedacht zijn op een criminaliteit die een rationele organisatie van de misdaad tegen de maatschappij dreigt te worden.

Men zal die criminaliteit maar kunnen indijken en de

straffeloosheid slechts kunnen terugleiden naar een peil dat verenigbaar is met de vereisten van de inwendige veiligheid, indien de rechterlijke overheden de beschikking krijgen over alle materiële, technische en wetenschappelijke middelen die daartoe onontbeerlijk zijn geworden en indien de strafwetten aan de eigentijdse toestanden worden aangepast.

Er kan niet worden ontkennd dat de concrete realisatie van de maatregelen die daartoe, op het bestuurlijke, wetgevend of reglementaire vlak, worden voorgesteld, vaak jarenlang aansleept, zo niet achterwege blijft.

Daarin ten allereerste een kentering brengen, is een wezenlijke vereiste om de justitiële crisis te overwinnen.

(1) Prof. Mr. Ch. J. Enschede - Antwoord aan Jhr. Mr. Witsen Elias - Nederlands Juristenblad - 8 mei 1965 - Afl. 19 - blz. 394/395.

(2) L.H.C. Hulsman, «Le choix de la sanction pénale», Rev. Sc. crim. et dr. pén. comparé, 1970, blz. 499 en volg.; alsook «Dekriminalisering», in «Delikt en delinkwent», 1972, blz. 53-58.

— Zie ook de kroniek over het criminologisch Congres 1972, georganiseerd door de Université Libre de Bruxelles; «Les frontières de la répression», in Rev. dr. pén. et crim., 1972, blz. 798 tot 803.

— G. E. Mulder, «De strafrechtspraak in geding», in Delikt en delinkwent, 1970-1971, afl. 4, blz. 201 tot 207.

(3) Prof. Mr. J. M. Van Bemmelen, «Tot wie richt zich de wet?» in Tijdschrift voor strafrecht, 1970, blz. 192.

(4) J. Pinatel «La criminalité dans le monde», in Rev. sc. crim. et dr. pén. comp., 1971, blz. 450 tot 461.

Frankrijk: zie J. Pinatel, «La société criminogène»; Calmann - Lévy, 1971, blz. 63 tot 86.

Duitsland: zie Amsel, «Argent et criminalité», Rev. intern. pol. crim., februari 1972, blz. 57.

Nederland: zie cijfermateriaal betreffende de omvang van de criminaliteit en de opsporingsresultaten voor de periode 1966 tot en met het eerste halfjaar van 1971, in de Memories van Toelichting op de begrotingen 1971 en 1972 van het Ministerie van Justitie alsmede de politiestatistiek, in «Algemeen Politieblad», 1970, nr. 21, blz. 501 tot 503; 1971, nr. 24, blz. 610 tot 613, en in «Delikt en delinkwent» 1972, blz. 25).

(5) Zie in dat verband, J. Dupreel, «Notre époque face au crime», in Rev. dr. pén. et crim. 1969-1970, blz. 838 tot 843.

(6) Zie A. Parizeau, A. Normandeau en D. Szabo, «Rapport analytique des conclusions du troisième symposium international de criminologie comparée. Groupe II - Protestation de groupes; violence et système de justice criminelle», in Rev. de crim. et dr. pén. comp., 1971, nr. 4, blz. 1016; alsook «Violences et société», Les Editions Ouvrières, Parijs, 1969.

(7) In dat opzicht is het interessant de conclusies te vergelijken van de twee colloquia m.b.t. de georganiseerde misdaad die door de I.C.P.O. - Interpol werden ingericht te Parijs in november 1969 respectievelijk november 1971; zie ook Pinatel «La criminalité dans le monde», op. cit. in noot 4, blz. 459.

(8) Op. cit. in noot 6, Groupe IV: Le crime organisé, blz. 1019: «La crise actuelle, qui se traduit par l'accroissement des réseaux du crime organisé est due, selon les participants, au fait que les criminels sont désormais de plus en plus habiles et intelligents et parviennent à rationaliser ce type de sous-culture. En effet, l'accroissement général du niveau d'éducation de la population se reflète à ce niveau et cela est d'autant plus grave que le système de la justice criminelle n'a pas été conçu pour cette catégorie de criminels, mais plutôt pour des individus moins évolués. C'est ainsi que les pratiques policières, par exemple, sont fondées sur l'hypothèse que la police est bien organisée et que les criminels ne le sont pas, mais cela s'avère en pratique de moins en moins conforme à la réalité. En ce qui a trait à l'appareil de la justice proprement dit, les législateurs présument que les criminels se comportent comme des déviants individuels et ne tiennent pas compte du fait qu'il s'agit de faire face à des groupements structurés et organisés sur un modèle quasi militaire».

(9) Procureur-generaal J. Matthijs, «De gerechtelijke politie tegenover de zwaarste vormen van criminaliteit», in «De gerechtelijke politie bij de parketten» 1919-1969, Jubileumboek uitgegeven onder de auspiciën van de Procureurs-generaal bij de hoven van beroep, blz. 62.

(10) Een spreiding van de geseponeerde zaken waarin de dader onbekend bleef, toont aan dat het aantal aanslagen tegen eigendommen met geweld gepleegd van 1967 tot 1971 met 45 t.h. is gestegen, terwijl dit percentage voor de aanslagen zonder geweld in dezelfde periode slechts 39 t.h. is.

(11) Op. cit. in noot 9, blz. 61.

(12) H. Bekaert, N. Lahaye en M. Remouchamps, «Hold-up en Belgique», Editions de l'Institut de sociologie de l'Université Libre de Bruxelles, 1970, blz. 360; zie ook N. Lahaye en

M. Remouchamps, «La répression des hold-up», Rev. dr. pén. et crim., 1970-1971, blz. 687 tot 710.

(13) Alhoewel het gebruik van en de handel in verdovende middelen uitgegroeid zijn tot een van de meest knellende problemen van het ogenblik, worden zij hier buiten bespreking gelaten, omdat de talrijke en veelzijdige vraagstukken die zich op dat gebied stellen een specifiek karakter vertonen en meestal van uit andere gezichtshoeken moeten worden benaderd. Zulks neemt nochtans niet weg dat meerdere aspecten van de verder besproken problematiek, o.m. de getalsterkte en de vakbekwaamheid van de politiediensten als ook de internationale samenwerking, eveneens moeten worden gezien in het raam van de bestrijding van de toxicomanie.

(14) Ch. Debuyst, «Notes sur la délinquance des étrangers», Annales de droit, deel XXX/1970, blz. 557 tot 568 en o.m. blz. 558 en 559.

(15) In de 57 gevallen van hold-up die bestudeerd werden door het Nationaal Centrum voor Criminologie voor de periode 1960 tot 1965, waren de geïdentificeerde daders voor 25 t.h. vreemdelingen; drie vierden van deze vreemdelingen verbleven in België zonder vaste woonst (N. Lahaye en M. Remouchamps, op. cit., blz. 710).

(16) Prof. De Buyst, op. cit., blz. 560.

(16bis) Uit het vijfjarig verslag 1965-1970 van het Bestuur Strafinrichtingen van het Ministerie van Justitie (24 jrg., 1970, blz. 243 tot 247 en tabel 31) blijkt dat het aantal veroordeelde vreemdelingen die genieten van een voorlopige invrijheidstelling en die derhalve voortijdig worden ontslagen met het oog op terugwijzing of uitzetting van het Rijk, jaarlijks toeneemt.

Een nadere ontleding van de toestand in 1965 toont aan dat de 134 vreemdelingen die dat jaar die maatregel genoten, op een paar uitzonderingen na, hoofdzakelijk ontworptelde, gedeclasserden, avonturiers en internationale misdadigers waren, waarvan de strafbare bedrijvigheid een zware tol van de Belgische gemeenschap had geëist; 85 hadden één of meerdere zware diefstallen of pogingen tot diefstal begaan waarvan één gepaard met moord.

In de meeste gevallen waren de betrokkenen naar België gekomen uitsluitend om er misdrijven te plegen; in 18 van de 134 gevallen betrof het personen die reeds vroeger van een voorlopige invrijheidstelling hadden genoten, en in 24 gevallen kwam de voorlopige invrijheidstelling, spijs de uitwijzing of uitzetting, terug naar België, in de loop van de vier volgende jaren.

(17) J. Pinatel «La société criminogène», op. cit., blz. 118.

(18) «Les problèmes posés par la publicité donnée aux actes criminels et aux procédures pénales» - Travaux préparatoires belges et français, in Revue internationale de droit pénal (Recueil Sirey-Parijs) 1959, blz. 321 tot 651; o.m. R. Volcher «Les aspects medico-psychologiques», blz. 373 tot 402 alsook R. Screvens, «Les points de vue du parquet», blz. 403 tot 428 en nl. blz. 427; ook in Rev. dr. pén. et crim. 1961-1962, blz. 494 tot 499.

(19) H. Bekaert e.a., op. cit., blz. 310 n° 430.

(20) Zie Pinatel, «La société criminogène», op. cit., blz. 115 tot 119. Ook «Geweldcriminaliteit en massamedia», in Documentatieblad (Nederland), 1970, blz. 408 tot 415.

(21) D.C. «La représentation de la violence à la télévision», Rev. de Crim. et dr. pén. comp. 1969, blz. 237 tot 239;

Zie ook: «L'influence de la télévision sur les enfants et les adolescents», Etudes et documents d'information, n° 43 - Unesco - 1965, afdeling VII.

(22) Zie in dat verband H. Bekaert e.a., op. cit., blz. 293 tot 315.

(23) Voor de 123 hold-up gepleegd in het Rijk in de jaren 1969 tot en met 1971 ziet de onderverdeling er als volgt uit, wat betreft de benadeelden: banken: 45; geldtransporten: 20; wisselagenten: 8; handelszaken: 14; fabrieken: 1; juwelierszaken: 13; postkantoren: 16; allehande: 6.

(23bis) Zie in dat verband E. Guven, «La sécurité dans le transport des valeurs», Rev. int. pol. crim., februari 1964, blz. 53.

(24) Jaarverslag 1971 van de Belgische Vereniging der banken, blz. 64 tot 66.

(25) Zie o.m.: F.W. Hudson (Directeur van het centrum tot criminele preventie van het Home Office, Stafford-Engeland) «De gewapende overvallen», in Rev. van de Rijkswacht, n° 45 1971, blz. 3 tot 7.

— R. Le Taillanter en F. Le Mouel (hoofd van de «Brigade de recherche et d'intervention van de Préfecture de Police, te Parijs), «Prévention directe et indirecte du banditisme», in Rev. intern. pol. crim., april 1970, blz. 114 tot 121.

— Studiecyclus over de georganiseerde misdaad ingericht door de I.O.C.P. Interpol te Parijs in november 1962.

(26) Tijdens de 31e zitting van de I.O.C.P. - Interpol in 1962 (Rev. int. pol. crim., 1962, blz. 320 tot 332) werden voorstellen gedaan opdat, bij de bouw en de uitrustung van autovoertuigen, door de fabrikanten materiële en technische schikkingen zouden genomen worden, ten einde enerzijds diefstal te verhinderen of alleszins sterk te bemoeilijken en anderzijds om de identificatie van gestolen autovoertuigen te vergemakkelijken.

(27) Zie o.m. de 32e zitting van de Algemene Vergadering van de I.O.C.P. - Interpol in augustus 1963 te Helsinki, punt 7, « Les bureaux de prévention criminelle dans les services de police ».

— Colloquium betreffende het voorkomen van misdaden ingebracht in november 1969 door de I.O.C.P. - Interpol te Saint-Cloud.

— Olle Efraimsson - « La prévention des crimes et délits dans la nouvelle organisation de la police suédoise », Rev. intern. police crim., 1971, blz. 2 tot 6.

— A. Fariello - « Structuration de la prévention criminelle dans les grandes villes italiennes », Rev. intern. pol. crim., 1972 n° 255, blz. 37-38.

— Ook in Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, 1971, n° 3, blz. 786 tot 798: - « Quatrième congrès des Nations-Unies pour la prévention du crime et le traitement des délinquants » (Koyoto, 17-26 augustus 1970), meer bepaald blz. 789 tot 792: J. Bigay: « La participation du public à la prévention du crime et à la lutte contre la délinquance ».

(28) Na een lange stagnatie te hebben gekend (1939: 38 t.h., 1950: 41 t.h.), heeft het aandeel van het giraal geld in de totale geldvoorraad in België gestadig toegenomen (1960: 42 t.h.; september 1971: 55,60 t.h.). Zie jaarverslag van de Belgische vereniging der banken, 1971, blz. 54155).

(29) Koninklijk besluit van 10 november 1967 tot bevordering van het gebruik van giraal geld, gewijzigd en aangevuld bij koninklijk besluit van 1 april 1969.

— Zie in dit verband ook het Jaarverslag van de Belgische Vereniging der banken, 1970, blz. 73, evenals E. Wymerssch « De Kredietkaarten in België », in Tijds. voor privaatrecht, 1971, n° 4, blz. 646 en noot 1.

(30) Zie jaarverslag van de Belgische Vereniging der banken, 1969, blz. 63.

(31) Een der belangrijkste Belgische bankmaatschappijen heeft slechts onlangs de wederinrichting van haar agent-schappen met kogelvrije glaswaden aangevat. In Nederland, waar de bevoegde Ministeries vruchtbare contacten legden met de Bankvereniging, waren in mei 1971 reeds 700 bankkantoren voorzien van pantserglas (Algemeen Politieblad, 1970, blz. 503 en 1972, blz. 613).

(32) Verenigde Staten van Amerika; Bank Protection Act 1968; Duitsland: verordening van 12 januari 1966 betreffende de Geld- en Kredietkassen; Frankrijk: circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken van juni 1963.

(33) Zie A. Jacquemin en H. Tulkens « La lutte contre la délinquance, les initiatives privées et leurs rapports avec le secteur public », Rev. dr. pén. et crim. 1970-1971, blz. 893; Zie ook Bekaert e.a., op. cit., blz. 306.

(34) Haar organieke getalsterkte op 31 december 1971 bedroeg 13.500 eenheden. Voor het begrotingsjaar 1972 bedroegen de voor de rijkswacht geopende kredieten: 4.312.747.000 frank aan gewone uitgaven, 230 miljoen frank aan vastlegingskredieten en 222 miljoen frank aan ordonnanceringskredieten (wet van 13 april 1972 - Staatsblad 16.5.1972).

(35) De minimum leeftijd om bij de rijkswacht ingelijfd te worden die bij K.B. van 11.8.1953 op 21 jaar was vastgesteld werd opeenvolgens verlaagd tot 20 jaar, 18 jaar en, laatst, op 17 jaar bij K.B. van 11.11.1971.

(36) Wet van 2 december 1957 op de Rijkswacht, art. 2, § 2.

(37) Zie o.m. « Politieproblemen », Gedenkboek uitgegeven door de Nationale Federatie van Commissarissen en adjunct-commissarissen van politie van België, UGA, Heule, 1968: « De Politie », Criminologische monografie n° 12, School voor Criminologie, K.U.L., Acco, Leuven 1970.

(38) Er bestaan op dit ogenblik in België 2.359 gemeenten met gemiddeld 3.895 inwoners; 1.427 gemeenten tellen nog minder dan 2.000 inwoners (verslag namens de Commissie voor Binnenlandse Zaken over het ontwerp van wet houdende de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor het begrotingsjaar 1972. Parl. besch., Senaat, 1971-1972, blz. 10 en 12).

(39) Wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en federaties van gemeenten, art. 4, § 1 (Staatsblad 24.8.1971).

(40) Het koninklijk besluit van 1 maart 1971 heeft de bijzondere procedure veralgemeend betreffende de onmiddellijke inning van een som bij de vaststelling van verkeersinbreuken.

Op initiatief van de Procureur des Konings, werd in het gerechtelijk arrondissement Brussel het gebruik van vereenvoudigde en eenvoudige processen-verbaal ingevoerd voor de vaststellingen door de gemeentelijke politiediensten m.b.t. verkeersongevallen die enkel stoffelijke schade of weinig ernstige kwetsuren hebben veroorzaakt; een gelijkaardige rationalisatie zal vermoedelijk eerlang kunnen ingevoerd worden voor processen-verbaal betreffende verkeersinbreuken. Een veralgemening van deze werkwijze zou moeten nastreeft worden.

(41) Zie art. 128 der gemeentewet waarover verder wordt gehandeld.

(42) Van 1954 tot 1964 groeide de delinkwentie in de 19 gemeenten van de Brusselse agglomeratie met 48,8 t.h. terwijl

het politieeffectief slechts met 10,9 t.h. verhoogde; van 1964 tot 1971 nam de delinkwentie nog met 57 t.h. toe, zonder dat een zelfs relatief overeenstemmende aanpassing van dat effectief plaatsvond.

(43) Politieagenten worden belast met het uitdragen van gemeentelijke briefwisseling, het uitreiken van documenten, zelfs het toezicht op soepbedelingen in de scholen; Zie ook wat de « dienstverhuring van politieagenten » betreft: A. Jacquemin en H. Tulkens, « La lutte contre la délinquance - Les initiatives privées et leur rapport avec le secteur public », Rev. dr. pén. et crim., 1970-1971, blz. 892.

(44) In december 1971 telde de politie te Brussel slechts 1.058 leden voor een organiek effectief van 1.335 eenheden; te Elsenne bedroeg het deficit 23 eenheden op 263 en te Sint-Jans-Molenbeek 46 op 183.

(45) Zie in noot 37 geciteerde criminologische monografie; Ook A.K. Mud « Politieproblemen: onvoldoende rugdekking » in De Politie (Nederland), 1971, n° 8, blz. 4 tot 8.

(46) R. Screvens, « Les nouvelles missions de la police dans le cadre de l'action pénale et pénitentiaire », Rev. dr. pén. et crim., 1960-1961, blz. 899 tot 910.

(47) Zie Koninklijk Besluit van 3 september 1971 tot regeling van de Rijkstegemoetkoming in de kosten inzake personeelsbezoldiging en inzake werking van de trainings- en opleidingscentra voor politieagenten en veldwachters. Zie ook Parl. hand., Kamer, 1971-1972, 8 februari 1972, blz. 171.

(48) Parl. besch., Senaat, 1952-1953, n° 290, blz. 32.

(49) Sedert verschillende jaren wordt hierop ook aangedrongen door professionele en syndicale groeperingen van het gemeentelijk politiepersoneel, alhoewel enkele verenigingen de voorkeur geven aan de oprichting van provinciale politiescholen - zie in dat verband eveneens het gedenkboek « Politieproblemen » geciteerd onder noot 37.

(50) Parl. besch., Senaat, 1971-1972, n° 22, blz. 563.

(51) Nederland: Rechercheschool te Wolfheze; Rijksinstituut tot opleiding van hogere politieambtenaren te Hliversum; zie o.m. H.R.J. Beernink « Het politieonderwijs » (historisch overzicht en visie op de toekomst) in Algemeen Politieblad, 1970, n° 24, blz. 559 tot 564; « Nederlandse Politie Akademie in nieuwe fase », in Tijdschrift voor de politie, 1970, n° 8, blz. 257; D. Van Ooijen, « De opleiding van de politieambtenaren », in Algemeen Politieblad, 1971, n° 3, blz. 51 tot 58.

Frankrijk: Ecole Nationale Supérieure de police te Saint-Cyr-au-Mont-d'or; Centre d'instruction et d'application de la Sûreté nationale te Sens; Centre d'application des personnels en uniforme de la préfecture de police de Paris.

Duitsland: een politieschool in elk « Land »; een politie-instituut voor officieren te Hiltrup; zie o.m. J. Scherp, « Die hessische Polizeischule » in Polizei Technik Verkehr, 1970, II, Sonderausgabe, blz. 136; H. Jengdes, « Zur Reform der polizeilichen Bildungswesens » in Die Polizei, 1970, n° 9, blz. 272.

Engeland: P.J. Stead, « L'Ecole de la police de Bramshill, Ecole nationale Supérieure de police anglaise », in Rev. intern. pol. criminelle, 1970, n° 240, blz. 207 en vlg.;

« Police College » (Bramshill - Dishforth) in Police Review, 1970, n° 4062, blz. 1274;

A.A. Muir « The education of the policeman » in The Criminal Law Review, 1969, blz. 71.

(52) Het artikel 127bis werd in de gemeentewet ingevoegd door de wet van 30 januari 1924. Het artikel 65 van het Veldwetboek houdt een soortgelijke bepaling in, waardoor veldwachters kunnen worden gemachtigd hun ambtsverrichtingen uit te oefenen in een aangrenzende gemeente van dezelfde provincie; dit laatste artikel werd niet gewijzigd door de hierna vermelde wet van 25 juni 1969.

(53) Wet van 25 juni 1969 tot wijziging en vernummering van artikel 127bis der gemeentewet, (Staatsbl. 30 juli 1969); omzendbrief van de Minister van Binnenlandse Zaken van 11 december 1969 (Staatsblad 24 januari 1970, blz. 821).

(54) Memorie van Toelichting, Parl. besch., Senaat, 1967-1968, n° 49, blz. 3.

(55) In maart 1971 werd bovendien een volledig nieuw zakposten-radionet in gebruik gesteld dat tot 300 eenheden zal uitgebouwd worden en onafhankelijk van het hoofdradionet kan werken.

(56) In april 1970 werd door de Conferentie van de burgemeesters der Brusselse agglomeratie beslist een gemeenschappelijke operationele politiemacht op te richten die, onder een enig en bestendig bevel, op het grondgebied van alle betrokken gemeenten een voortdurende preventieve en repressieve actie zou voeren welke bijzonder tegen de zware criminaliteit zou zijn gericht. De toekomst zal aantonen wat er uit deze vóór de gemeentelijke verkiezingen getroffen beslissing zal worden. Aan te stippen dat in november 1971 de gemeenten Schaarbeek, Etterbeek en Sint-Pieters-Woluwe een gemeenschappelijke mobiele politie-eenheid hebben opgericht, die reeds uitstekende uitslagen behaalde.

Sinds enkele maanden hebben ook de gemeenten Etterbeek, Vorst, Koekelberg, Elsenne, Schaarbeek en Sint-Pieters-Woluwe schikkingen getroffen om de inrichting en de werking

van hun onderscheiden politiemachten op bestuurlijk gebied te coördineren.

(57) Zie «De gerechtelijke politie bij de parketten; 1919-1969», Jubileumboek uitgegeven onder de auspiciën van de Heren Procureurs-generaal bij de hoven van beroep, met een voorwoord van de heer Minister van Justitie, Vranckx, en o.m. Procureur-generaal E. de le Court: «De gerechtelijke politie bij de parketten» blz. 11 tot 53; Procureur-generaal J. Matthijs: «De gerechtelijke politie tegenover de zwaarste vormen van de criminaliteit», blz. 55 tot 72.

(58) Procureur-generaal de le Court, op. cit., blz. 11; Zie ook «La police judiciaire près les parquets», in Rev. dr. pén. et crim., 1969-1970, blz. 3.

(59) Procureur-generaal de le Court, op. cit., blz. 37 tot 42; Rev. dr. pén. et crim., 1969-1970, blz. 27 tot 32; Procureur-generaal J. Matthijs, op. cit., blz. 67 tot 68.

(60) Staatsblad van 26 september 1970.

(61) Voor de andere rechtsgebieden luiden die cijfers als volgt:

Gent: 1969: nihil; 1970: 5,20 t.h. (3 op 58); 1971: 9,30 t.h. (4 op 43); 1972 (tot 1 juni): 5,50 t.h. (1 op 18).

Luik: 1969: 22,50 t.h. (5 op 22); 1970: 20,70 t.h. (12 op 58); 1971: 27,90 t.h. (12 op 43); 1972 (tot 1 juni): 22,20 t.h. (4 op 18).

(62) Voor de andere provincies zijn die percentages de volgende:

Antwerpen: 1969: 17,65 t.h. (3 op 17); 1970: 14 t.h. (6 op 43); 1971: 11,10 t.h. (3 op 27).

Henegouwen: 1969: 17,65 t.h. (3 op 17); 1970: 11,60 t.h. (5 op 43); 1971: 7,50 t.h. (2 op 27).

(63) Voor andere rechtsgebieden luiden die cijfers als volgt: Gent: 7,80 t.h. (48 op 621).

Luik: 31,50 t.h. (196 op 621).

(64) Gent: 39 t.h. — Luik: 48 t.h.

(65) Zie blz. 5; Ook L. Host, «Diefstallen met geweld langs de openbare weg», Rev. van de Rijksw., 1971, n° 43, blz. 30 tot 34, en n° 45, blz. 27 tot 31; 53,20 t.h. van de niet opgehelderde diefstallen met geweld doch zonder gebruik van wapens, die tijdens de jaren 1967 en 1968 in België werden gepleegd langs de openbare wegen, vonden plaats in de Brusselse agglomeratie.

(66) Einde 1971 waren er op het parket van de Procureur des Konings te Brussel tweemaal meer zaken niet afgewikkeld dan einde 1964 (14.102 tegen 7.155), wat wijst op een verhoging van de gemiddelde duur van het vooronderzoek, die zowel het gevolg is van een minder vlotte behandeling door de politiediensten, als van het bestendig tekort aan gerechtelijke personeel.

(67) A. Jacquemin en H. Tulkens, «La lutte contre la délinquance; les initiatives privées et leurs rapports avec le secteur public», Rev. dr. pén. et crim., 1970-1971, blz. 879 tot 897, voornl. blz. 880 tot 883.

(68) Artikel 1, tweede lid van de wet van 20 juli 1934 gewijzigd door de wet van 4 mei 1936.

(69) Zie ook de 39e vergadering van de I.O.C.P. - Interpol - mei 1970.

(70) Hoofdstuk IV, punt 5; tekst geciteerd in Parl. Hand., Kamer, 1971-1972, vergadering van 8 februari 1972, blz. 170.

(71) Volledigheidshalve dient te worden gewezen op het Koninklijk Besluit van 2 juni 1971 (Staatsblad 15 juni 1971) tot oprichting van een Bestuur van de Criminele Informatie bij het Ministerie van Justitie. Deze nieuwe administratie, die de bestrijding van de georganiseerde misdaad tot doel heeft door de penetratie van het milieu, hangt af van de Minister van Justitie. De toekomst zal moeten uitwijzen of de activiteit van dit bestuur op positieve wijze kan bijdragen tot de actie van de gerechtelijke- en politieoverheden. Zie wat betreft de controverse omtrent de oprichting van het B.C.I. o.m.: Parl. vragen en antwoorden, Senaat, 1970-1971, blz. 1439; J.J. Strijckmans, «L'arrêt royal du 2 juni 1971 créant une administration de l'information criminelle», J.T., 1971, blz. 709 tot 712; verklaring van de Minister van Justitie op 26 april 1972, (Parl. hand., Senaat, 1971-1972, blz. 665).

(72) De gewestelijke documentatiebureaus werden opgericht in de schoot van de gerechtelijke politie van het parket der hoofdplaats van elke provincie, behalve vooralsnog, om praktische redenen, in de provincies Limburg en Luxemburg; er bestaan er evenwel twee in de provincie Henegouwen.

(73) De rijkswacht heeft sinds enkele jaren haar eigen documentatie gecentraliseerd in een Centraal Bureau voor Opsporingen (C.B.O.) dat gehecht is aan de generale staf van dit korps.

(74) De I.O.C.P. - Interpol richtte drie internationale colloquia in te St. Cloud die hierover handelden: in november 1965 (het gebruik van elektronische werkmethode door de politie), in juni 1969 (het aanwenden van elektronische werkmethode door de politie voor de behandeling van informatiemateriaal) en in november 1971 (Informatica en crimineel onderzoek). Tijdens de 39e algemene zitting van de I.O.C.P. - Interpol in oktober 1970 werd de toepassing van de informatica op de politieprouwen eveneens besproken.

Zie ook Ambosi, «La programmation électronique au ser-

vice de la police», in Rev. intern. criminol. et pol. techn., 1969, n° 4, blz. 309.

(75) Zie in dat verband Procureur-generaal J. Constant, «De betrekkingen tussen de gerechtelijke politie en Interpol, in het reeds vermelde Jubileumboek van de gerechtelijke politie 1919-1969, (noot 9), blz. 73 tot 83.

(76) Voorwoord van de heer Minister van Justitie, A. Vranckx, in het in noot 9 vermelde Jubileumboek, blz. 8.

(77) Europese overeenkomst van 1959, art. 15-5; Benelux-verdrag van 1962, art. 26 en 27; Zie P.E. Trousse en J. Vanhalenwyn, «Uitlevering en internationale rechtshulp in strafzaken», Alg. Prakt. Rechtsverz., Larcier, 1971, blz. 177, n° 546.

Zie ook J. Nepote, «La coopération des autorités policières en matière pénale dans les rapports intra-européens», in Rev. intern. pol. crim., 1970, n° 238, blz. 142 tot 147.

(78) Nederland: Centraal Laboratorium voor gerechtelijk onderzoek (Prof. W. Froenjes) te 's Gravenhage, sedert 1946. Duitsland (Bondsrepubliek): een laboratorium voor criminalistiek in elk Land; Centraal laboratorium te Wiesbaden, sedert 1951.

Groot-Brittannië: sinds 1966, Central Research Establishment te Aldermaston; acht «Home Office Regional Forensic Sciences laboratories».

Frankrijk: Vier centra voor criminalistiek te Lyon, Rijsel, Marseille en Parijs; een «Centre National des explosifs» en een «Laboratoire d'identité judiciaire».

Zweden: het Statens Kriminaltekniska laboratorium te Stockholm sedert 1964.

(79) Staatsblad van 10 november 1971.

(80) Parl. hand., Senaat, 1971-1972, n° 26-27, blz. 665.

(81) Procureur-generaal J. Matthijs, op. cit. in noot 9, blz. 68.

(82) P.E. Trousse en J. Vanhalenwyn, «Les problèmes actuels de l'extradition», Rev. dr. pén. et crim., 1967-1968, blz. 509.

(83) In februari 1972 hadden volgende landen deze overeenkomst bekrachtigd: Oostenrijk, Cyprus, Denemarken, Finland, Griekenland, Ierland, Israël, Italië, Lichtenstein, Noorwegen, Nederland, Zweden, Zwitserland en Turkije (Rev. belge dr. intern., 1972-1, blz. 250).

(84) Bull. vr. en antw., Senaat (1969-1970) n° 12 van 30 december 1969.

Bull. vr. en antw., Kamer (1971-1972) n° 15 van 23 mei 1972.

(85) P.E. Trousse, «Quelques aspects de la collaboration des Etats dans l'administration de la justice», Rev. belge dr. intern., 1968-1, blz. 8 en 38.

(86) Zie R. Dussaix, «Quelques problèmes relatifs à l'application pratique du point de vue judiciaire de la Convention Européenne d'entraide judiciaire en matière pénale», blz. 8, in «Problèmes relatifs à l'application pratique de la convention...» Raad van Europa 1970; P.E. Trousse en J. Vanhalenwyn, «Uitlevering en internationale hulp in strafzaken», Larcier, 1970, nrs. 532 tot 538.

(87) Op 31 december 1970 hadden volgende landen deze overeenkomst bekrachtigd: Oostenrijk, Denemarken, Frankrijk, Italië, Noorwegen, Zweden, Zwitserland, Turkije en Nederland; Israël en Lichtenstein zijn tot dit verdrag getreden (J. Velu en D. Landy - De Ripainse, «Action accomplie en 1969 et 1970 par le Conseil de l'Europe dans le domaine du droit», Rev. dr. intern. et dr. comp., 1971, blz. 251).

(88) Bull. vr. en antw., Senaat (1969-1970) n° 12 van 30 december 1969.

Bull. vr. en antw., Kamer (1969-1970) n° 1 van 3 februari '70. Verslag namens de Commissie voor de Justitie over het ontwerp van begrotingswet 1970, blz. 68 (Parl. doc., Senaat, 1969-1970, 245).

(89) J. Constant «Le Traité Benelux d'extradition et d'entraide judiciaire en matière pénale», Rev. dr. pén. et crim., 1962-1963, blz. 101.

(90) Memorie van toelichting blz. 2 (Parl. besch., Kamer 461/1, 1968-1969); «Rapport explicatif sur la Convention européenne pour la surveillance des personnes libérées ou condamnées sous condition», blz. 7 en 8. Raad van Europa - 1970.

(91) Zie het verslag van de Commissie voor Buitenlandse Zaken, blz. 2 (Parl. besch., Senaat, 1969-1970, n° 243).

(92) «Rapport explicatif sur la Convention européenne sur la valeur internationale des jugements répressifs», Raad van Europa 1970, blz. 9.

Wat betreft de evolutie van de Europese criminele politiek, zie Th. Vogler, «Vers une politique criminelle européenne; où en est-on aujourd'hui?», recensie verschenen in Rev. Sc. crim. et dr. pén. comp., 1971, n° 4, blz. 1027.

(93) J. Velu en D. Landy - De Ripainse, op. cit., blz. 297 en 298.

(94) Wat betreft de uitlevering, zie o.m. W. Duk, «Principes fondamentaux de la Convention européenne d'extradition» en B. Karle, «Quelques problèmes relatifs à l'application de la Convention européenne d'extradition», in «Problèmes juridiques de l'extradition entre Etats européens», Raad van Europa - Straatsburg - 1970.

Wat betreft de rechtshulp in strafzaken, zie o.m. P. Franck, « La politique qui devrait régir l'application de la Convention européenne d'entraide judiciaire en matière pénale »; R. Dussaix, op. cit., noot 86; P.G. Potz, « Accords bilatéraux ou multilatéraux visant à compléter les dispositions de la Convention européenne d'entraide judiciaire en matière pénale ou à faciliter l'application des principes contenus dans celle-ci », in « Problèmes relatifs à l'application pratique de la Convention européenne d'entraide judiciaire en matière pénale », Raad van Europa - Straatsburg - 1971.

(95) B. De Schutter, « Bij het in werking treden van het Beneluxverdrag aangaande uitlevering en rechtshulp in strafzaken », R.W. 1967-1968, kol. 1937.

(96) H. Golsong, « Le programme du Conseil de l'Europe dans le domaine du droit pénal », verslag uitgebracht tijdens het gewestelijk Colloquium van de Internationale Vereniging voor Strafrecht te Mannheim, 23 september 1971 met als thema « Voies et possibilités d'une justice pénale européenne »; recensie verschenen in Rev. Sc. crim. et dr. pén. comp., 1971, n° 4, blz. 1028.

(97) H.H. Brydensholt, « Ratification des Conventions européennes en matière de droit pénal », nrs. 35 en 38, in « Rencontre relative aux conventions européennes en matière de droit pénal », Raad van Europa - september 1971.

(98) P.E. Trousse, « Quelques aspects de la collaboration des Etats dans l'administration de la justice », op. cit. in noot 85, blz. 39.

(99) J. Dupreel, « Notre époque face au crime » Rev. dr. pén. et crim., 1969-1970, blz. 842.

(100) Zie in dat verband R. Combaldieu, « L'inquiétante évolution de la criminalité contemporaine et la sécurité publique », Recueil Dalloz - Sirey, 1971, 14e cahier, chronique-XIII, blz. 89 tot 92; M. Rolland, « Le Ministère public, agent non seulement de répression, mais de prévention », Juriscl. périod., 1957, n° 1342.

(101) Zie ook Bekaert e.a. « Hold-up en Belgique », op. cit., blz. 324 tot 328.

(102) Parl. besch., Kamer, 1969-1970, 635/1, blz. 15.

(103) Memorie van toelichting, blz. 52: « Het is moeilijk te voorzien wanneer de talrijke en ingewikkelde maatregelen die de tenuitvoerlegging van de wet zal vergen, uitgewerkt zullen zijn. Zij onderstellen trouwens de samenwerking met of de tussenkomst van verschillende besturen. Voorzichtigheidshalve wordt de Koning de gelegenheid geboden (door artikel 37 en 38) om de datum vast te stellen waarop iedere bepaling van de wet in werking kan worden gesteld en ook die, waarop elke bepaling van de wet van 3 januari 1933, zonder gevaar voor de openbare veiligheid, kan worden opgeheven ».

(104) Id., blz. 15.

(105) Zie in dat verband J. Velu en P. Godding, « L'utilisation des armes à feu par les agents de l'autorité ou de la force publique en cas d'agression armée », Rev. de la gendarmerie, 1968, n° 32, blz. 10 tot 12.

Biezonder vermeldenswaard zijn de nieuwe instructies die in Nederland door de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie op 10 februari 1966 werden gegeven aan de gemeentepolitie en de Rijkspolitie (Nederlandse Staatscourant 1966, 51); voor commentaren, zie A. Verhoek, « De nieuwe instructie betreffende het aanwenden van geweld » in Algemeen Politieblad, 1966, blz. 243 tot 251, alsook van dezelfde auteur, « Het wapengebruik van de politie », in Algemeen Politieblad, 1966, blz. 297 tot 306.

(106) J. Velu, « Le régime de l'arrestation et de la détention préventive à la lumière de l'évolution du droit international », Rev. dr. pén. et crim., 1965-1966, blz. 711 en 712.

Bij toestentenis van interne wetgeving op dit stuk en ingevolge art. 60 van het verdrag van Rome, kan artikel 2 van dit verdrag in België niet ingeroepen worden om het gebruik van vuurwapens, ter gelegenheid van een arrestatie buiten het geval van wettige verdediging, te rechtvaardigen (op. cit., ibid.).

(107) Een circulaire van de Minister van Justitie van 19 augustus 1913 (nr. 37.160 litt. D) verstrekt weliswaar richtlijnen aan de agenten van het openbaar gezag m.b.t. het gebruik van vuurwapens tegen misdadigers, doch beperkt dit gebruik tot het geval van de wettige verdediging (zie J. Velu en P. Godding, op. ci., blz. 9, nrs 10 en 11).

(108) Art. 416 en 417 S.W.B.; wet van 2 december 1957 op de rijkswacht, art. 19 § 1, 1°; wet van 10 april 1933 betreffende de douanen en accijnzen, art. 34, derde lid, 1° en 2°.

(109) M. Rigaux en P.E. Trousse, « Les crimes et les délits du code pénal », D. IV, blz. 327 tot 329; o.m. blz. 329: « Une vue réaliste de l'accomplissement par certains fonctionnaires de leur mission légale ou réglementaire ne saurait exclure les éventualités où ces agents peuvent se trouver dans l'obligation de recourir à la force génératrice de violences. Il y a des cas où, sans l'emploi de la force, la loi et la justice resteraient impuissantes et désarmées ».

(110) A. Marchal, « Wettige verdediging en gebruik van vuurwapens door de politie bij roofovervallen », Rechts. Weekbl., 1970-1971, kol. 1505 en « Motif légitime ou légitime

défense ? », J.T. 1972, blz. 116; Zie ook: Les Nouvelles, Droit pénal, DI, III, blz. 204, n° 4625: « Dans le cas de l'agression armée, il y a évidemment un trouble social qui peut justifier l'action violente de l'agent même si celle-ci s'exerce à l'aide d'une arme à feu ».

Zie daarentegen H. Bekaert, « La manifestation de la vérité dans le procès-pénal », Bruylant 1972, blz. 242 tot 244, die op de vraag: « les autorités de police peuvent-elles recourir à la force et, en particulier, à l'usage des armes pour exécuter un ordre d'arrestation ? », antwoordt: « Dans la matière qui nous occupe, l'usage des armes n'est légitime que s'il est la seule défense possible contre une agression imminente ou déjà commise par la personne qui est arrêtée ».

(111) J. D'Haenens, « Het gebruik van vuurwapens tegen personen, door de politie, bij de bestrijding van de criminaliteit », Rechts. Weekbl. 1968-1969, kol. 241 tot 254, inzonderheid nrs. 17 tot 24.

(112) Ook de auteurs die de voormelde stellingen huldigen geven trouwens toe dat het wenselijk zou zijn in een uitdrukkelijke wettelijke regeling te voorzien van het gebruik van geweld door de politie, in de uitoefening van haar repressieve taak, met inbegrip van het gebruik van vuurwapens tegen personen; zie D'Haenens, op. cit. nr. 25; A. Marchal, op. cit., R.W., kol. 1505-1506.

(113) J. Velu, op. cit. in noot 106, blz. 713; J. Velu en P. Godding, op. cit. in noot 105, blz. 13 en 14.

(114) Parl. besch., Senaat, 1968-1969, nr. 169.

(115) Het tweede lid van de voorgestelde wettekst heeft betrekking op de voorafgaande waarschuwing die eventueel in de beoogde gevallen door de agenten van het gezag moet gegeven worden, terwijl het derde lid het gebruik van vuurwapens verbiedt, behalve in geval van wettige verdediging, als het leven van derden daardoor ernstig in gevaar wordt gebracht.

(116) Blz. 2.

(117) A. Marchal, « Wettige verdediging en gebruik van wapens... », op. cit., kol. 1497, 1499 en 1505, en « Motif légitime ou légitime défense ? », op. cit.; in de laatstvermelde bijdrage komen, o.m. op blz. 113, aanhalingen van de Memorie van toelichting voor, waarvan de tekst slechts gedeeltelijk met die van het parlementaire bescheiden overeenstemt.

Zie ook J.M. Poupart, « L'utilisation des armes à feu par les membres des forces de police en cas d'attentat à main armée », Annales de droit, DI, XXIX/1969, blz. 206 en 208.

(118) Memorie van toelichting, blz. 3.

(119) Memorie van toelichting, blz. 3.

(120) Zie noot 105; zo bepaalt bij voorbeeld het artikel 8, lid 1 van de Nederlandse Instructie voor het korps Rijkspolitie dat, onverminderd het geval van noodweer, « het gebruik van een vuurwapen tegen personen en tegen vervoermiddelen slechts geoorloofd is: (a) ..., (b) tot het aanhouden van een persoon die zich aan zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken en die wordt verdacht van of is veroordeeld wegens het plegen van een ernstig misdrijf - (de poging en uitlokking daaronder begrepen) - dat bovendien moet aangemerkt worden als een grove aantasting van de rechtsorde; (c) tot het aanhouden van een persoon, die ingevolge een bevel tot bewaring, voor de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of als ter beschikking van de regering gestelde is opgenomen in een inrichting en die uit die inrichting ontsnapt (de poging tot ontvluchting daaronder begrepen) doch slechts bij ontdekking op heterdaad ».

Deze bepalingen vinden evenwel geen toepassing « indien de identiteit van de aan te houden persoon aan de ambtenaar bekend is en redelijkerwijs mag worden aangenomen dat het uitstel van de aanhouding geen onaanvaardbaar te achten gevaar voor de rechtsorde met zich brengt » (art. 8, lid 3).

(121) Wet van 10 april 1933 betreffende de douanen en accijnzen, art. 34, tweede lid en derde lid, 3°; art. 195 van de wet van 26 augustus 1822 over de heffing der rechten van in-, uit-, en doorvoer der accijnzen.

(122) Memorie van toelichting, blz. 4, « het is wenselijk gebleken het beginsel niet uit te breiden tot alle gevallen waarin de agenten van het gezag komen te staan voor zelfs gewapende personen, die ervan verdacht worden enige misdaad of enig wanbedrijf te plegen of daartoe aanstalten maken... Het mag niet dat agenten van het openbaar gezag menen dat zij gerechtigd zijn op iedere verdachte te vuren ten einde hem te vatten ».

(123) Parl. besch., Senaat, 1969-1970, nr. 245, blz. 36 en 37; Parl. handel., Senaat, 1971-1972, 26 april 1972, blz. 665.

(124) Het lijkt raadzaam provinciale schietstanden te organiseren waar bevoegde monitors, beschikkende over moderne inrichtingen, onderricht zullen geven aan de gemeentelijke politieambtenaren die er verplicht geregelde schietoefeningen zullen verrichten.

Dit onderricht en deze oefeningen zouden vooral moeten gericht zijn op het snelvuren of instinctief schieten, die op het politieke vlak de meest doeltreffende methode is.

Zie in dat verband R. Sasia, « Le tir rapide », Parijs -

1970; A. Craen, (adjunct - politiecommissaris te Edegem), «De training van het veiligheidspersoneel inzake pistoolschieten» in De Politieofficier, 1969, nr. 4, blz. 9 tot 15; A. Craen, «Verdediging tegen aanval»; Kapt. Williaen, «Schietvaardigheid» in Rev. van de Rijkswacht, 1970, nr. 36.

Een «Centrum voor vervolmakingsschieten voor veiligheidsdiensten» werd in 1971 ingevolge een privé-initiatief te Edegem opgericht; de gemeentelijke politieambtenaren kunnen er de nodige opleiding krijgen voor het verwerven van de titel van «monitor» (zie De Politieofficier, maart 1972, blz. 45 tot 53).

(125) Parl. hand., Senaat 1971-1972, 26 april 1972, blz. 665.

(126) H. Bekaert, «La manifestation de la vérité dans le procès pénal», Bruylant 1972, blz. 23.

(126 bis) Artikel 477: «Openbare wegen zijn wegen ten gebruike van het publiek. Nochtans omvat deze benaming noch de weggedeelten waar huizen staan, noch de spoorwegen».

(127) Bekaert, Lahaye en Remouchamps, op. cit., blz. 328, tot 332.

(128) De voormelde auteurs stellen derhalve, voor art. 471, de volgende tekst voor:

«Diefstal gepleegd door middel van geweld of bedreiging wordt gestraft met dwangarbeid van 10 tot 15 jaar:

— ... (de eerste drie verzwarende omstandigheden zijn ongewijzigd).

— Indien de schuldigen of een van hen deel uitmaakt van een vereniging in de voorwaarden bepaald in de artikelen 322 tot 324;

— Indien de diefstal gepleegd wordt door twee of meer personen;

— Indien de schuldige zich, door welk middel ook, onkenbaar heeft gemaakt hetzij om de diefstal te plegen hetzij om de uitvoering of de straffeloosheid ervan te verzekeren;

— Indien de schuldige gebruik heeft gemaakt van een autovoertuig of van om het even welk ander motorvoertuig, hetzij om de diefstal te plegen, hetzij om de uitvoering of de straffeloosheid ervan te verzekeren;

— Indien wapens of voorwerpen die op een wapen gelijken worden gebruikt of getoond;

— Indien gebruikt wordt gemaakt van inhinderende of toxische stoffen hetzij om de diefstal te plegen, hetzij om de uitvoering of de straffeloosheid ervan te verzekeren».

De diefstal wordt gestraft met dwangarbeid van 15 tot 20 jaar, indien hij gepleegd wordt met twee van de voormelde omstandigheden, of indien de schuldige, hetzij om de diefstal te plegen, hetzij om de uitvoering of de straffeloosheid ervan te verzekeren, gebruik heeft gemaakt van een autovoertuig of van het even welk ander motorvoertuig dat bedrieglijk werd ontvreemd in de voorwaarden welke worden bepaald in de artikelen 461 tot 470 van dit wetboek».

— Artikelen 472 tot 477 zouden dienvolgens worden opgeheven en artikelen 479, 480 en 481 zouden nog enkel toepassing vinden in de gevallen bepaald in artikelen 412 en 417. Tenslotte zou de tekst van artikelen 473 en 474 met de voorgestelde wijzigingen in overeenstemming moeten worden gebracht (Op. cit., blz. 332).

(129) R.P.D.B., Tw. Vol. nrs. 624, 635 en 638.

(130) R.P.D.B., Tw. Vol. nr. 625, «Ce n'est pas cependant cette circonstance qui, à elle seule, aggrave le crime; ce sont les autres circonstances énumérées par l'article 471, car si aucune de ces circonstances ne se rencontre dans l'espèce, le vol avec violence et menaces — quoique commis dans une maison habitée ou ses dépendances — ne sera passible que de la peine de la réclusion que porte l'article 468».

(131) R.P.D.B., Tw. Vol. nr. 702.

(132) Zie de omstandige rechtspraak en rechtsleer betreffende die begrippen, o.m. in R.P.D.B., Tw. Vol. nrs. 641 tot en met 682.

(133) Zie in dat verband artikel 381, tweede lid, 1° en 2° van het Franse Strafwetboek. Op te merken dat het Nationaal Centrum voor Criminologie terzake nog enkel de deelneming van twee of meer personen als strafverzwarende grond weerhoudt, zonder nadere rechtvaardiging voor het weglaten van de omstandigheid van nacht, waarvan het begrip nog alleen toepassing zou vinden in het geval van artikel 474 (op. cit., blz. 331, nr. 6).

(134) Op de 123 hold-up die in het Rijk werden gepleegd tijdens de jaren 1969, 1970 en 1971, werden 88 gepleegd door twee of meer personen: 46 door 2 personen; 28 door 3 personen; 14 door 4 personen en 1 door 5 personen; 34 werden schijnbaar door één enkele persoon gepleegd.

(135) Wet van 23 november 1950 dat een 5° toevoegt aan het tweede lid van het artikel 381: «Si le ou les coupables se sont assurés la disposition d'un véhicule motorisé en vue de faciliter leur entreprise ou leur fuite».

(136) Andere verzwarende omstandigheden die eveneens door het N. C. Cr. werden voorgesteld komen echter minder verantwoord voor; dit geldt namelijk voor het geval dat de daders zich onkenbaar hebben gemaakt; in de afzonderlijke

ke bijdrage die twee van de auteurs van de enquête «Hold-up en Belgique» hebben gepubliceerd (N. Lahaye en M. Remouchamps, «La répression des hold-up», Rev. dr. pén. et crim. 1970-1971, blz. 687 tot 710 en nl. op blz. 703) komt de vermommings van de daders trouwens niet meer voor in de voor het artikel 471 voorgestelde nieuwe tekst.

Daarentegen wordt een andere verzwarende omstandigheid vermeld, te weten, «dat de diefstal gepleegd op de openbare weg»; dit schijnt niet konsekwent te zijn, vermits, in de vooropgestelde nieuwe economie van het artikel 471, nu juist wordt afgezien van elk onderscheid naargelang van de plaats waar de diefstal wordt bedreven.

Tenslotte de omstandigheid dat de schuldigen of een van hen deel uitmaakt van een vereniging van boosdoeners zoals bepaald in artikelen 322 tot 324, schijnt mij evenmin te moeten weerhouden worden; niet alleen zouden zich nopens dit laatste punt bijkomende problemen van bewijsvoering stellen, maar men kan ook de gegrondheid betwijfelen van een strafverzwaring t.o.v. mededaders die met deze vereniging geen uitstaans hebben.

(137) Vergelijk met artikel 381 eerste lid, van het Franse Strafwetboek: «Seront punis de la peine de mort les individus coupables de vol si les coupables ou l'un d'entre eux étaient porteurs d'une arme apparente ou cachée, même si le vol a été commis de jour et par une seule personne. Il en sera de même si les coupables ou l'un d'entre eux avaient l'arme dans le véhicule motorisé qui les aurait conduits sur le lieu de leur forfait ou qu'ils auraient utilisé pour assurer leur fuite».

(138) Zie H. Bekaert e.a., op. cit., blz. 330, nr. 3.

(139) Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 juni 1937 houdende herziening van de wet van 16 november 1919 betreffende de regeling der luchtvaart en tot wijziging van de wet van 15 maart 1874 op de uitleveringen (Parl. Besch., Kamer, 1971-1972, 295/1).

(140) Bankovervallen gepaard met gijzelingen werden in 1971 o.m. bedreven, te Toulouse op 15 maart, 's anderendaags 16 maart te Marseille, op 4 augustus te München en op 27 december te Keulen.

(141) Het artikel 355, tweede lid, van het Franse Wetboek stelt levenslange opsluiting op dit geval.

Artikelen 368 en 369 van ons Strafwetboek leggen slechts correctionele straffen op, tenzij indien de ontvoerde persoon een minderjarig meisje beneden de leeftijd van 16 jaar is; overigens zouden de feiten slechts als afpersing of als poging tot afpersing kunnen omschreven worden.

(142) Loi n° 71-553 du 9 juillet, relative aux prises d'otages et aux enlèvements de mineurs (Journal Officiel 11.7.1971, p. 6859). — Zie in dat verband: Projet de loi n° 1883 — Assemblée Nationale — session ordinaire 1970-1971, Rapport de M. Krieg au nom de la Commission des lois (n° 1859), alsook de commentaar in «Revue de la Police Française», augustus 1971, blz. 46.

(143) Zwölftes Strafrechtsänderungsgesetz, B.G.B.L. IS. 1979 en de commentaar van Dr. Müller-Emmert en B. Maier, «Erpresserischer Menschenraub und Geiselnahme - zu den §§ 239 a, 239 b StGB neuer Fassung», in Monatschrift für Deutsches Recht - Heft 2, 1972 februari, blz. 97 tot 99.

§ 239 a (1): «Wer einen anderen entführt oder sich eines anderen bemächtigt, um die Sorge eines Dritten um das Wohl des Opfers zu einer Erpressung auszunutzen, oder wer die von ihm durch eine solche Handlung geschaffene Lage eines anderen zu einer solchen Erpressung ausnützt, wird die Freiheitsstrafe nicht unter drei Jahren bestraft».

(2) Verursacht der Täter durch die Tat leichtfertig den Tod des Opfers, so ist die Strafe lebenslange Freiheitsstrafe oder Freiheitsstrafe nicht unter zehn Jahren.

§ 239 b (1): «Wer einen anderen entführt oder sich eines anderen bemächtigt um einen Dritten durch die Drohung mit dem Tode oder einer schweren Körperverletzung (§ 224) des Opfers zu einer Handlung, Duldung oder Unterlassung zu nötigen, oder wer die vom ihm durch eine solche Handlung geschaffene Lage eines anderen zu einer solchen Nötigung ausnützt, wird mit Freiheitsstrafe nicht unter drei Jahren bestraft».

(144) Art. 355, tweede lid: «La même peine (N.B. levenslange opsluiting) sera appliquée, quel soit l'âge du mineur, si celui-ci a été enlevé ou détourné pour répondre du versement d'une rançon ou de l'exécution d'un ordre ou d'une condition».

(145) Nieuw artikel 343, eerste lid: «Si la personne arrêtée détenue ou séquestrée l'a été comme otage soit pour préparer ou faciliter la commission d'un crime ou d'un délit, soit pour favoriser la fuite ou assurer l'impunité des auteurs d'un crime ou d'un délit, soit, en un lieu tenu secret pour répondre de l'exécution d'un ordre ou d'une condition, les coupables seront punis de la réclusion criminelle à perpétuité».

(146) De Duitse wet houdt een soortgelijke bepaling in: § 239 a (3): «Das Gericht kann die Strafe nach den Vorschriften über die Bestrafung des Versuchs mildern, wenn

der Täter das Opfer unter Verzicht auf die erstrebte Leistung in dessen Lebenskreis zurückgelangen lässt. Tritt dieser Erfolg ohne Zutun des Täters ein, so genügt sein ersthaftes Bemühen, das Erfolg zu erreichen.

(147) Het artikel 355, § 4 van het Franse Strafwetboek houdt dezelfde verzwarende omstandigheid in en stelt de doodstraf op dit geval. De verzwarende omstandigheid is toepasselijk, ook al is de ontvoering niet de enige noch de rechtstreekse oorzaak van het overlijden — (zie Encyclopédie Dalloz, Droit pénal, II, Tw. Enlèvement de mineurs, nr. 29; R. Vouin, «Droit pénal spécial», I (3e uitgave) - Dalloz - 1971, blz. 314, nr. 264 en blz. 566).

(148) Procureur-generaal E. de le Court, «Considérations historiques et d'actualité sur les circonstances atténuantes et la correctionnalisation en Belgique», J.T., 1959, blz. 512.

(149) Artikel 1 van het ontwerp tot wijziging van de wet van 27 juni 1937 (zie noot 139).

(150) Art. 2, paragrafen 2, 3 en 4 van het ontwerp tot wijziging van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaappmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica (Parl. besch., Senaat 1970-1971, nr. 290).

(151) N. Lahaye en M. Remouschamps, «La répression des hold-up», op. cit., blz. 702, nr. 25.

(152) Procureur-generaal P. Cornil, «Propos sur le droit criminel», openingsrede uitgesproken op de plechtige terechtzitting van het Hof van Cassatie op 16 september 1946, blz. 22-23 (Bruylant - 1946).

— H. Bekaert, «Maatschappelijke orde en conventionele structuur», Rechtsk. weekbl., 1947-1948, kol. 1 tot 26.

— Procureur-generaal E. de le Court, op. cit., in noot 150, blz. 511.

— J. Nuytinck, «De indeling van strafbare feiten naar Belgisch recht», in Jaarboek 1967-1968 (XI) van de Vereniging voor Vergelijkende Studie van het recht van België en Nederland - blz. 339 tot 353.

(153) H. Bekaert, «La manifestation de la vérité dans le procès-verbal», op. cit., blz. 24 en 25.

(154) Studiecentrum tot hervorming van de Staat; Hervorming van de rechtspleging - deel III - Het Hof van Assisen, blz. 7 tot 72, meer bepaald blz. 45 en vlg.; zie eveneens in Rev. dr. pénal, 1939, blz. 1377 tot 1430, onder de titel «Un projet de réforme de la compétence de la Cour d'Assises en matière d'infractions de droit commun».

(155) Studiecentrum tot hervorming van de Staat - Hervorming van de rechtspleging, deel III, blz. 50-51; zie ook P. Wigny, «La troisième révision de la Constitution», Bruylant, Brussel 1972, blz. 324 tot 326.

(156) op. cit., blz. 512.

(157) Zie noot 13.

(158) Zie in dat verband Procureur-generaal J. Matthijs, «Het Belgische Openbaar Ministerie en zijn beleid getoetst aan de nieuwe wetten», in Jaarboek XII, 1969-1970, van de «Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het recht van België en Nederland», Tjeenk Willink - Zwolle; Uitg. De Sikkell - Antwerpen, blz. 126 tot 131.

(159) Zie Mr. W. A. baron van der Feltz en Mr. J.M.A.V. Moons, «De ambtelijke verhouding in het Nederlandse Openbaar Ministerie», blz. 67, in Jaarboek XII (1969-1970) geciteerd in voetnoot 157.

Bij een herziene uitgave van DE PAGE, deel IV.

Verantwoording door Prof. René Dekkers

Henri De Page besteedde de laatste jaren van zijn leven aan het bijhouden van het *Traité élémentaire de droit civil belge*.

Dank zij de dagelijkse bijstand van zijn bewonderenswaardige echtgenote (die hem slechts één maand overleefde) was hij, in augustus 1969, met deel IV klaar gekomen.

Met het oog op de toekomst had hij me meer dan eens gevraagd, die taak voort te zetten.

Na zijn dood hebben zijn erfgenamen, alsook de uitgevers, die wens herhaald.

Ik heb lang gearzeld. Om twee redenen.

✱

Sedert 1949 (het jaar, waar ik aan het *Traité* de laatste hand legde) heb ik me naar andere horizons gericht, dan het Belgisch burgerlijk recht: de rechtsgeschiedenis, de filosofie van het recht, het Sovjetrecht, het Chinese recht, het Bantoe recht.

En al deze takken blijven mijn belangstelling gaande houden.

✱

De tweede reden die me tot nadenken stemde is de evolutie welke ons burgerlijk recht onderging, in de loop van de vervlogen twintig jaar.

Ons burgerlijk wetboek is niet meer te herkennen. Het verdwijnt onder de uitbarsting van een vulkaan. Zo gezegd om het te hervormen wordt het overladen met bepalingen van louter detail, en zelfs met procedure: wederzijdse rechten en plichten der echtgenoten (nieuwe artikels 215 tot 226 *septies*), echtscheiding, (nieuwe artikels 234 tot 311 *bis*), adoptie (nieuwe artikels 343 tot 370), kleine nalatenschappen (onder artikel 773), handelshuur en pacht (tussen artikels 1762 *bis* en 1779), voorrechten en hypoteken (nieuwe artikels 2092 tot 2203), wat een warboel is dat allemaal geworden (!) En waar gaat het heen?

Niemand, die meer hervormingen wenst, dan ik. Maar

dan hervormingen, die de moeite waard zijn. Mijn verwijt jegens die welke thans het burgerlijk wetboek omkleden is, dat ze onbeduidend zijn naar de grond, en onsierlijk naar de vorm.

Onze wetten volgen elkaar onstuimig op. Zo ook de rechterlijke beslissingen. *Pasonomie* en *Pasicrisie* verdikken van jaar tot jaar. Alles citeren wordt nu onmogelijk. Wat dat betreft bevinden we ons in een tijd, zoals deze van het byzantijnse rijk: toen moest de wetgever ingrijpen om de bronnen te ordenen, ten einde de overvloed aan citaten te verlichten, waaronder de pleiters de rechters bedolven (²).

✱

Men had weliswaar het bijhouden van het *Traité* aan een ploeg kunnen opdragen, die de stof zou verdeeld hebben.

Ik heb me daartegen verzet.

Vooreerst, omdat het burgerlijk recht ondeelbaar is. Het is immers een etika der privé belangen, die zich niet in vakjes laat gieten. Om het burgerlijk recht goed te begrijpen dient men voortdurend het geheel voor ogen te hebben.

Dat heeft het *Traité* dan ook steeds betracht. Daarom ware het niet getrouw geweest, het in verscheidene handen, hoe bekwaam ook, te gaan leggen.

Om geen geld ter wereld wou ik dat werk (waaraan ook ik mijn beste krachten heb gewijd) van aard zien veranderen.

Een *Traité* dient een syntese te blijven, een produkt van de geest. Het moet doorgronden. Het moet naar blijvende waarden streven.

Het blijvende van het dagelijks onderscheiden: ziedaar de wetenschap. Het dagelijks verouderd snel. Wat men van een *Traité* verwacht, dat zijn ideeën, en overzichten.

✱

Bovendien meen ik, dat we tegen overwoekering moeten reageren. En daarmee bedoel ik niet enkel het Belgisch

burgerlijk recht, doch al onze moderne kennis in het algemeen.

Al onze universitaire programma's zijn thans overladen : alle. Men voegt maar steeds toe : hoe gemakkelijk ! Maar men snoeit zelden : dat is de kunst. Het resultaat ? Al onze universitaire studies (de overige trouwens ook) zijn zwaar geworden, zonder zin. De examens komen tot geen einde, en de mislukkingen evenmin. Indien we er niet op letten zullen we in onze ivoren kennis verstikken.

Daarom kunnen auteurs aan hun lezers, en leraars aan hun leerlingen, thans geen groter dienst bewijzen, dan door te kiezen en te verlichten.

De auteur moet natuurlijk alles gelezen hebben. Maar alles is het zeggen, en vooral het herhalen, niet waard. Laten we voor ons de ondankbare helft van het voorbereidend werk bewaren, en slechts de rest publiceren. Laten we ons om de aantrekkingskracht van onze geschriften en onze lessen bekommeren, of liever : van de materie, die ze behandelen ; en laten we aan onze lezers en onze toehoorders de verveling besparen, die ons soms overvalt.

In die geest is het dan, dat ik besloot, de taak op te

nemen welke Henri De Page me wou toevertrouwen.

Ik ben met onderhavig deel IV begonnen, aangezien recente wetten een herlezen van het handschrift reeds noodzakelijk maakten.

Verre van toe te voegen heb ik eerder geschapt. Wanneer een twistvraag is opgelost, zwijg ik er over. Wanneer de wet gewijzigd is, pas ik de kommentaar aan, doch laat niet alles staan wat de vorige wet betrof.

Eén pennestreek van de wetgever, één principieel arrest van het Hof van Cassatie maken soms een hele literatuur overbodig. Die literatuur was nuttig, voorwaar. Ze kwam op het gepaste ogenblik, ze heeft de evolutie van het recht voorbereid, ze werd met dank begroet. Maar wanneer ze voorbijgestreefd is door het leven, dreigt die dank in afmatting over te gaan.

Nieuwe tijd, nieuwe behoeften.

Men kan helder en kort zijn, en toch volledig en jong.

(1) In deze opsomming begrijp ik niet : de wet van 8 juli 1924 op medeëigendom (art. 577 bis B.W.). Die beschouw ik immers als een model.

(2) De zgn. Citeerwet (Codex Theodosianus 1.4.3, jaar 426, van keizer Theodosius en Valentinianus).

Congres van het Verbond van Belgische Advocaten

Mechelen 22 - 23 september 1972

Zowel de Orde van Advocaten bij de Balie te Mechelen als het Verbond van Belgische Advocaten waren waarachtig gelukkig geïnspireerd, toen ze besloten dat het jaarlijks congres van het Verbond zou worden gehouden in het raam van de feestelijkheden ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Orde van Advocaten te Mechelen.

Een late zomerzon over de Dijlestad was niet bij machte een talrijk en uitgelezen gezelschap de belangstelling voor dit congres én voor de jubilerende Mechelse Balie zelfs maar enigermate te ontnemen.

Na een welkomstwoord van de Heer Stafhouder Van de Werf kon Voorzitter Meester Gielen dan ook begroeten de Heer Stafhouder Radelet, Deken van de Nationale Orde, de Heer Deken Stafhouder De Gryse, de Heer Vice-Deken van de Nationale Orde, de Heren Stafhouders van Mechelen, Brussel, Antwerpen en Brugge, de Heer Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Mechelen, Meester Scamoni, Voorzitter van de A.I.J.A., de Ondervoorzitter van de U.I.A., vertegenwoordigers van de Conférence des Bâtonniers en van de Association Nationale des Avocats de France, van de Raad van de Orde bij het Hof te Parijs, en van de Secrétaires du Stage.

De Voorzitter feliciteerde de gastvrije Balie, en bracht hulde aan de Heer Deken Stafhouder De Gryse, die steeds heeft ingezien dat het Verbond een wezenlijke, eigen taak te vervullen heeft, en de Nationale Orde met zoveel bekwaamheid en diplomatie heeft geleid.

Na de statutaire verkiezingen en de verslagen van Meester Chardon, secretaris-generaal, en Meester Unikowski, algemeen penningmeester, wenste de Heer Stafhouder Massaux, zopas door de vergadering tot Voorzitter van het Verbond benoemd, op de eerste plaats hulde te brengen aan zijn voorganger, Meester Gielen, voor wie hij — en hoezeer vertolkte hij hierbij niet de gevoelens van allen, die het voorrecht hadden met Meester Gielen samen te werken — eerst sympathie had ondervonden, dan belangstelling, en die hij tenslotte oprecht bewonderde voor zijn steeds mild en wijs optreden, gepaard nochtans aan

een volledige, dynamische inzet voor de belangen van « zijn » Verbond.

Meester L. De Gryse, die voor zijn prestaties als algemeen preadviseur bijzondere lof verdient, omschreef nauwkeurig de bedoeling van dit congres : de gelegenheid scheppen voor allen om zich te situeren tegenover bepaalde categorieën van rechtsonderhorigen, onder meer de minder kapitaalkrachtigen, en de omvangrijke groep van de kleine en middelgrote ondernemingen. De taak van het Verbond zal het daarna zijn te trachten aan de tendensen, die tot uiting komen, concrete gestalte te geven.

De omvangrijke rapporten over een drietal actuele problemen werden voorafgaandelijk gepubliceerd in « Omnia Fraterne » en aan alle aanwezigen meegedeeld. Deze rapporten zullen tevens worden opgenomen in de eerstvolgende nummers van het « Rechtskundig Weekblad ».

Meester Jean Mertens de Wilmars, wiens preadvies « De Advocaat en de kleine en middelgrote ondernemingen » behandelt, leidde dit onderwerp ter bespreking in.

Uit de geanimeerde discussie konden volgende besluiten worden onthouden :

— het is volstrekt nodig informatie te verstrekken aan de kleine en middelgrote ondernemingen over de voordelen en vaak de noodzaak van tussenkomst van de advocaat,

— van de adviezen, door de advocaat verstrekt, moet vooral worden verwacht dat zij concreet aanduiden hoe en waar de oplossing voor bepaalde problemen kan worden gevonden,

— de advocaat zal zijn kantoor zodanig organiseren, dat hij zoveel mogelijk ter beschikking kan zijn van de kleine en middelgrote ondernemingen,

— bepaalde criteria voor bepaling van het ereloon werden uitgewerkt. Er moet worden onderzocht in hoeverre en op welke wijze de kleine en middelgrote ondernemingen hiervan kunnen worden op de hoogte gesteld.

— de kleine en middelgrote ondernemingen moeten zich

bewust zijn van het « juridisch risico », en tot dekking hiervan in hun budget een bijzondere post voorzien.

Meester J.M. De Smet lichtte zijn rapport toe betreffende « De Advocaat en de informatie ».

De besprekingen over dit onderwerp leidden tot het besluit dat informatie van het publiek over de figuur en de rol van de advocaat, waarover zoveel betreurenswaardige misvattingen bestaan, strikt vereist is.

Deze informatie moet van algemene aard zijn, kan nationaal of regionaal worden opgevat, en zal onder meer tussen de kleine en middelgrote ondernemingen en de advocaat een versoepeling en toenadering tot gevolg kunnen hebben. Er wordt gesuggereerd een commissie te belasten met onderzoek van de middelen tot realiseren van de gewenste informatie.

Met gracie had de jeugdige honderdjarige feesteling een geraffineerd en origineel programma uitgedacht als besluit van deze dag.

In een avond « al fijn olie », zoals Timmermans graag die roerloze, donkerblauwe uren noemde, speelde de beiaard in het statige Hof van Busleyden, tussen de schaduwen van Thomas Morus en Erasmus, « zo schoon hij kon ».

En ook dat andere delicate Mechelse kunstambacht, de tapijtweverij, mocht niet ontbreken. De werkstukken in de toonzalen, maar vooral nog in het atelier, waarin de aloude firma Braquenié ons zo vriendelijk toeliet, bezaten de bekoring van een zeldzaam juweel, in de loop van tientallen jaren gesmeed door dagelijkse, liefderlijke omgang met edele materialen en verfijnd ambacht.

Gesterkt door dit lieflijk intermezzo kon 's anderendaags met vernieuwde ijver worden geluisterd naar Meester C. Unikowski en Meester J. Van den Heuvel, die hun belangwekkende rapporten over « Recht voor Allen » inleidden.

Na geanimeerde besprekingen, waarbij vooral, vergelijkend met andere landen, het principe van de staatstussenkomst bij pleiten of consultaties voor minder kapitaalkrachtigen ter sprake kwam, oordeelde de vergadering dat, op welke wijze ook het probleem van de rechtshulp wordt benaderd, het principe van de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van de Balie op geen enkele wijze mag in het gedrang komen. Staatstussenkomst is geenszins te verwerpen, op voorwaarde dat het toezicht op de verdeling van de « subsidies » volledig in handen van de Balie blijft, dat het de Balie is, die de advocaten, belast met verdediging der belangen van minder-begoeden, aanstelt, en bij het beoordelen van het aan deze advocaten toekomend ereloon, aan geen enkele tarifiering onderworpen is.

Men oordeelde het wenselijk dat de Pro Deo-zaken in principe uitsluitend aan de jongeren zouden blijven toevertrouwd.

De Heer Deken Stafhouder De Gryse veroverd zijn pu-

bliek reeds terwijl hij het podium beklimt, omdat dan reeds vaststaat op welk festijn van nobele en levendige welsprekendheid men eens te meer zal vergast worden. Nobel en levendig uit de aard zelf van de eminente spreker, nobel bovendien uit de aard van de eerbiedwaardige instelling, waarvan hij het hoofd is, en levendig bovendien om de menigvuldige activiteiten, die deze Nationale Orde tentoonspreidt.

Zo kon de Heer Deken De Gryse gewag maken van de inspanningen van de Nationale Orde om een reglement van inwendige orde tot stand te brengen voor tarificatie van materiële akten, kon hij studies vermelden in verband met het eventueel bekendmaken, nationaal en internationaal, van specialiteiten van zekere advocaten, en in verband met tussenkomst van advocaten voor radio en T.V.

Met vreugde kon hij de publicatie van het tijdschrift van de Nationale Orde in herinnering brengen. De Nationale Orde blijft verder waakzaam in verband met verdediging van het pleitmonopolie der advocaten en de vestiging van vreemde juristenkantoren, en bestudeert, in nauw contact met de betrokken ministeries, de hervorming van de Pro Deo en de rechtsbijstand.

Het mandaat van de Heer Deken Stafhouder De Gryse neemt een einde, maar elk van ons mag zich gelukkig prijzen een voorvechter van de belangen der advocaten met uitzonderlijk talent én allure te behouden.

Het Congres nam tenslotte volgende resoluties :

1) het Verbond van Belgische Advocaten zal binnen de kortst mogelijke tijd aan de Nationale Orde en aan de Stafhouders positieve maatregelen voorstellen betreffende de diensten, die de advocaat te bieden heeft aan de kleine en middelgrote ondernemingen en het Bureau van het Verbond zal hiertoe alle initiatieven nemen,

2) het Bureau van het Verbond zal een commissie oprichten, belast met public-relations, teneinde aan het publiek een met de realiteit overeenstemmend beeld van de advocaat voor te stellen.

3) de leden van het Verbond zullen op de hoogte worden gehouden van de ontwikkeling van deze initiatieven.

4) het probleem van de rechtsbijstand zal door een Commissie verder worden onderzocht in het vooruitzicht van een wetswijziging, waarvan wordt verwacht dat zij de onafhankelijkheid van de advocaat alleszins zal eerbiedigen.

Na deze eigenlijke congresactiviteiten namen de feestelijkheden ter ere van de jubilerende Orde weer de bovenhand : eerst werd zeer ernstig een academische zitting gehouden, ietwat luchtiger tonen weerklonken op de receptie, aangeboden door de Balie van Mechelen, en de vreugde van gastheren en genodigden vierde tenslotte hoogtij op een schitterend avondfeest, waarbij gewis de honderdjarige zich allerminst onbetuigd liet.

Het wetenschappelijk mosterdzaadje, dat ook op dit congres werd gezaaid, zal ongetwijfeld vruchten voortbrengen.

Dat deze Mechelse dagen bovendien de vriendschap tussen alle aanwezigen bevorderden, mag van nu af reeds op hun credit worden geboekt — en dit zal voorwaar geen minder verheugend resultaat van dit Congres betekenen.

M. Claesen.

Internationaal Symposium te Brussel over « De Aanneming en de Wettiging in internationaal Recht ».

De Belgische afdeling van de Internationale Commissie van rechtsgeleerden organiseerde van 14 tot 16 september een internationaal symposium met als thema : « De aanneming en de wettiging in het internationaal

recht ». Dat dit thema aan de actualiteit ontleend werd lijdt geen twijfel : meer en meer worden gezinnen gevonden die buitenlandse kinderen, door oorlog of natuurrampen aan hun lot overgelaten, opnemen en hen later adop-

teren. Om dezelfde redenen vinden een groot aantal wetgevingen uit welwillendheid plaats. Doch wanneer de adoptant en de geadopteerde niet dezelfde nationaliteit bezitten, ontstaan wetsconflicten. Reden hiervan is dat traditiegetrouw het gezinsrecht zetel blijft van nationale particularismen, dit in tegenstelling met het economisch recht waarvoor wel naar homogeniteit wordt gestreefd.

De Juristencommissie wenste daarom de mogelijkheden te onderzoeken om op Europees vlak dit recht-nationalisme te overwinnen, uitgaande van de reeds gedane pogingen om de nationale voorschriften inzake adoptie met elkaar in overeenstemming te brengen, nl. de internationale Conventie van Den Haag (1964) en de Europese Conventie van de Raad van Europa (1967).

De openingstoespraken werden gehouden door de Heer Minister van Justitie en Professor Suy, Voorzitter van de Belgische Afdeling. Hierop volgden de uiteenzettingen over de verschillende nationale voorwaarden van de aanneming of iedere gelijkaardige instelling (volledige aanneming, wetgeving door aanneming...), de van toepassing zijnde voorschriften ingeval bij aanneming een buitenlander als adoptant of adoptandus betrokken is, instellingen wat betreft de nationaliteit en het persoonlijk statuut van het aangenomen kind, en de voorwaarden waarvan de rechtsgeldigheid van een in het buitenland verrichte en bekrachtigde aanneming is onderworpen.

De Belgische wetgeving werd besproken door de Heer Waelemaecq, Notaris, Mevr. J. Dalcq-Depoorter, advocaat, Juf. M. Piret, assistente aan de U.C.L. en de Heer M. Verwilgen, docent aan de U.C.L. De aandacht werd gevestigd op tal van internationaalrechtelijke (IPR) problemen welke voortvloeien uit de Belgische keuze van distributieve aanwending van het recht, waardoor zowel adoptant als adoptandus aan de voorwaarden van zijn nationale wetgeving moet voldoen, wil adoptie naar Belgisch recht mogelijk zijn.

Mevr. O. Stone uit Londen belichtte op interessante wijze het Engels recht, waar adoptie slechts werd ingevoerd in de 20e eeuw en dus meer kon gecentreerd zijn op het belang van het kind dan op de romeinrechtelijke idee van voortzetting van familie-eigendom.

Bij de uiteenzetting van het Franse recht door Mevr. Marmier van de rechtsfaculteit te Parijs, bleken dadelijk de grote verschillen met de vroeger besproken systemen, vooral wat betreft de IPR-regeling. Inzake wetgeving bleek er meer overeenstemming te zijn: de Heer Petit belichtte de tendens bij het Franse Hof van Cassatie om de wettigingskansen voor alle kinderen, zowel overspelige als andere, aanzienlijk te verruimen.

Het sociologisch aspect werd vooral naar voren gebracht door de Heer C. Böhmer, Raadsheer bij het Ministerie van Justitie te Bonn, die er terecht de nadruk op legde dat in materies zoals deze het belang van betrokken partijen hoofdzakelijk blijft. Bij zijn uiteenzetting en deze van de Heren A. Weitzel, Rechter bij de arrondissementsrechtbank te Luxemburg, en P. Kayser, Eerste substituut, bleek eens te meer dat vele problemen oplossing zouden krijgen indien ieder land afstand deed van zijn nationalistische regelingen en tot een internationale regeling overging.

De Voorzitter van de Nederlandse Afdeling legde ook de nadruk op de feitelijke situatie die dient geregeld te worden en stelde de Nederlandse IPR-regeling welke steeds het belang van het kind voorrang geeft, tot voorbeeld. Dit systeem heeft het voordeel van een grote realiteitszin.

Ook in Italië primeert het belang van het kind, zoals blijkt uit de adequate jeugdbeschermingspolitiek, welke in een zeer rijk exposé werd toegelicht.

In de uiteenzettingen en uit de discussies kwam telkens weer naar voor dat deze materies ongetwijfeld de nationale gemeenschap aanbelangen, maar dat het belang van de betrokken partijen, in hoofdzaak dit van het kind, zodanig primeert dat een uniforme of geharmoniseerde regeling zich opdringt.

De zeden zijn het recht voorafgegaan, het pleeggezin, met als band genegenheid en opvoedkundig streven, wenst een gezinscel te openen voor andere wezens dan diegene die uit het huwelijk van de ouders voortkomen.

Het recht heeft de plicht deze gezinnen de mogelijkheid te geven hun situatie op juridisch vlak te regelen.

Wanneer het kinschap meer en meer gezien wordt als een werk van goede wil en niet meer alleen van het vlees, wanneer het domein van het jus sanguinis wordt verlaten en de momenteel aanvaardde idee, dat genegenheid en opvoeding uitgebreide mogelijkheden hebben, welke bij de vorming van het individu zwaarder doorwegen dan erfelijkheid, basis wordt, is het recht er nodig om, alle conservatisme werend, een minimum aan maatschappelijke orde en een zekere controle ter bescherming te verzekeren.

Met spijt moest echter toegegeven worden dat de fundamentele structuren nog lang kunnen verschillen daar deze materies, zelfs in de meest recente wetgevingen, traditiegetrouw sterk nationalistisch geregeld zijn.

Opdat de kinderen in kwestie hieronder niet langer meer zouden lijden, werd unaniem voorgesteld in een geharmoniseerde IPR-regeling te voorzien en niet te wachten op een UNO-regeling welke het akkoord van 33 landen veronderstelt.

Ieder land zou zijn specifieke regeling behouden maar de huidige procedure zodanig versoepelen en harmoniseren dat het mogelijk wordt te wettigen en te adopteren op zeer vlugge wijze. Concreet zou dit het volgende inhouden:

- dat tussen de landen die én adoptie én wetgeving door adoptie kennen een overeenkomst zou gesloten worden waardoor gepreciseerd wordt wie in IPR-zaken bevoegd is en hoe het probleem regionaal wordt opgelost.

- dat aan de landen die geen adoptie kennen internationale coöperatieregels zouden gesuggereerd worden welke zouden inhouden:

- 1° dat ieder land zich verbindt de herkomstbewijzen van zijn onderdanen meer bereikbaar te stellen bij voorbeeld langs de consulaten om,

- 2° dat de inhoud van ieders intern recht en IPR-regeling zou worden uitgewisseld weerom langs de consulaten, en dit in de taal van het land waar deze geaccrediteerd zijn. Correlatief hieraan werd gesuggereerd dat deze landen zouden voorzien in certificaten van «geen bezwaar tegen adoptie» en «afstand van nationaliteit» voor het kind, teneinde de meest voorkomende problemen (Islam-kinderen, Koreaantjes...) een oplossing te geven.

Ook de suggesties van de Heer M. Verwilgen werden door de vergadering aanvaard, nl. harmonisatie en unificatie van de adoptiewetgevingen, het stimuleren van de landen die adoptie niet kennen deze te bestuderen, en vooral het perfectioneren van de reeds bestaande adoptiewerken.

Met meester Olivier, secretaris, mag gezegd worden dat dit colloquium spijtig genoeg slechts een studie was van het probleem en zeker niet dadelijk tot een vernieuwde wetgeving zal leiden, maar dat, indien deze er uiteindelijk toch komt de deelnemers er niet de wettige dan toch de natuurlijke ouders van zullen zijn.

Verslaggeefster
E. Bernaerts,
assistente K.U.L.